Kantiko Kristonaskala

Charles Dickens

Tradukita da Brian E. Drake

Ica tradukuro

THE OXFORD RATIONALIST
56 Albany Street
Oxford, NY 13830 USA
(607) 843-2636
brian.eric.drake@gmail.com

Kantiko Kristonaskala

en prozo

Fantomo-rakonto Kristonaskala

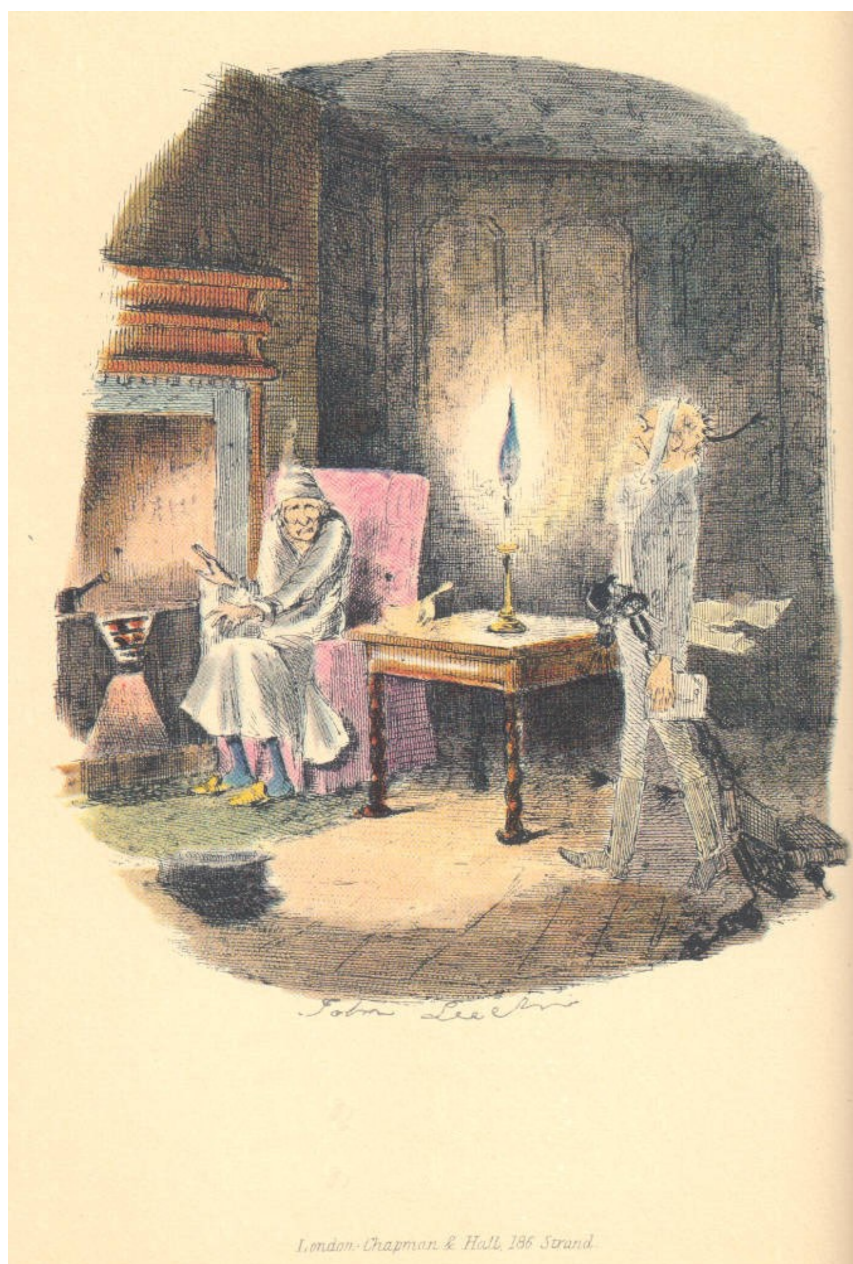
Charles Dickens

Tradukita da Brian E. Drake

Me esforcis per ica libreto fantomatra genitar la Fantomo di Ideo, qua ne despitigez mea lektanti kontre su, kontre altri, kontre la sezono, nek kontre me. Utinam ol agreable frequentez lia domi, ed utinam nulu dezirez exorcisar ol.

Lia fidela Amiko e Servanto,
C. D.
decembro 1843

Kontenajo

London. Chapman & Hall, 186 Strand.

STANCO UN

La Fantomo di Marley

Marley esis mortinta, komence. Esas advere nula dubito pri lo. La registro di lua enterigo esis signatata dal kleriko, dal klerko, dal funeristo, e dal chefa trauranto. Scrooge signatabis ol: e la nomo di Scrooge esis valida che la Borso, por irge quan lu elektis facar. Olda Marley esis tam mortinta kam pordo-klovo.

Atencez! Me ne intencas dicar, ke me savas per mea propra savo to quo esas partikulare mortinta pri pordo-klovo. Me ipsa inklinesus konsiderar sarko-klovo kom la metalajo maxim mortinta. Ma la sajeso di nia ancestri esas en la analogo; e mea manui profana ne perturbus ol, o la Lando falius. Vu do permisez me emfazoze repetar, ke Marley esis tam mortinta kam pordo-klovo.

Ka Scrooge savis, ke lu esis mortinta? Komprenende. Quale altre? Scrooge e lu esabis asociiti dum me ne savas quante multa yari. Scrooge esis lua unika exekutero testamental, lua unika administranto, lua unika sindiko, lua unika legacario restanta, lua unika amiko, e lua unika trauranto. E mem Scrooge ne esis tante male chagrenigita da l'evento trista, por ne esar

komercisto ecelanta dum la sama dio dil funero, e solene celebrar ol per advera marchando.

Mencionante la funero di Marley rimemorigas da me ta punto per qua me komencis. Esas nula dubito, ke Marley esis mortinta. To esez perfekte komprenita, o nulo marvelatra venos de la historio quan me naracos. Se ni ne esus perfekte konvinkita, ke la Patro di Hamlet mortabis ante la komenco dil teatrajo, esus nulo plu remarkinda en lua promeno noktal, en vento del esto, sur sua propra rempari, kam esus pri irga jentilulo mezeva qua temerare iras pos noktesko en loko ventoza—exemple, la kirko-korto dil Katedralo di Santa Paulo—por literale astonar la febla mento di sua filiulo.

Scrooge nulatempe efacis la nomo di olda Marley. Ol ibe restis pos yari super la magazin-pordo: Scrooge & Marley. La firmo esis konocata kom Scrooge & Marley. Ulafoye ti qui konoceskis la firmo nomis Scrooge kom Scrooge, ed ulafoye nomis Scrooge kom Marley, ma lu respondis ad amba nomi: to ne importss a lu.

Ho! ma lu esis laboristo sparegema, ta Scrooge! klemanta, tordanta, sizanta, skrapanta, prenanta, avara, olda pekero! Tam harda ed akuta kam silexo, de qua nula stalo frapabis fairo jeneroza; tam sekreta, e su-kontenta, e solitara kam ostro. La koldeso en lu frostigis lua olda traiti, mordetis lua nazo pintizita, velkigis lua vango, rigidigis lua marcho-modo; redigis lua okuli, bluigis lua dina labii; e sagace parolis per lua voco rauka. Pruino esis sur sua kapo, e sur sua brovi, e sur sua mentono magra. Lu sempre portis sua propra basa temperaturo kun su; lu frostigis sua kontoro dum la kanikulo; e ne desfrostigis ol per un grado de temperaturo dum Kristonasko.

Extera varmeso e koldeso ne multe influis Scrooge. Nula varmeso povis varmigar, nek vetero vintral koldigar lu. Nula vento suflanta esis plu bitra kam lu, nula nivo falanta esis plu okupata pri sua skopo, nula pluvo torentatra esis min aceptema a supliko. Mala vetero ne savis quale traktar lu. La maxim forta pluvo, e nivo, e grelo, e greleto povis fanfaronar pri nur un avantajo relate lu. Oli ofte esis bone liberala, e Scrooge nulatempe esis.

Nulu haltigis lu en la strado por dicar, kun joyoza mieno, 'Mea kara Scrooge, quale vu standas? Kande vu venos vizitar me?' Nula mendikanti imploris, ke lu donez trivialajo, nula pueri demandis, qua tempo esas, nula homulo od homino mem unfoye dum lua tota vivo demandabis de lu pri la voyo ad ica od ita loko. Mem la hundi di blindi semblis konocar lu; e vidante lu proximeskar, li tranis lia posedanti aden pordeyi e korti; e pose ociligis lia kaudi quaze dicar, 'Esas plu bona havar nul okuli kam havar maligna okulo, blinda mastro!'

Ma quale to importis a Scrooge? Lu advere prizis to. Movar gradope alonge la vivo-voyi turboza, avertar ke l'omna simpatio homal forstacez, esis to quon savanti nomas bonega, segun Scrooge.

Olim—ek omna bona dii dil yaro, dum la dio ante Kristonasko—olda Scrooge sidis okupata en sua kontoro. Esis vetero koldega, glaciatra, bitra; nebuloza; e lu povis audar, ke la homi en la korto anhelante iris adhike ed adibe, batante lia manui sur lia pektori, e fulante lia pedi sur la pavi por varmigar oli. La horloji dil Urbo jus sonabis trifoye, ma esis ja tre obskura—la tota dio ne esabis lumoza—e kandeli flamifis en la fenestri dil kontori vicina quale reda induti sur la aero

tusheble bruna. La nebuleto varsis su tra omna kreviseturo e klef-truo, ed esis extere tante densa, ke quankam la korto esis tre streta, l'opozita domi esis nur fantomi. Vidante la nubo sordida plubaseskar ed obskurigar omno, on pensus, ke Naturo restas apude, e multege menacas.

La pordo dil kontoro di Scrooge esis apertita por ke lu povas regardar sua klerko qua, en celuleto tenebroza, sorto de tanko, kopias letri. Scrooge havis tre mikra fairo, ma la faireto di la klerko esis tante plu mikra, ke ol semblis esar un brezo. Ma lu ne darfis alimentar ol, nam Scrooge havis la karbono-buxo en sua propra chambro; e certe, se la klerko enirus portante spado, la mastro predicus, ke li mustas separar su. Pro to la klerko metis sua blanka kolsharpo, ed esforcis varmigar su per la kandelo; pri to, esante homo havanta febla imaginado, lu faliis.

'Felica Kristonasko, onklo! Deo salvez vu!' klamis gaya voco. To esis la voco dil nevulo di Scrooge, qua tante rapide proximeskis, ke ol esis l'unesma avizo di ilua veno.

'Ba!' dicis Scrooge. 'Absurdajo!'

Il tante varmigabis su per rapida marchado tra la nebuleto e pruino, ca nevulo di Scrooge, ke il tote brilis; ilua vizajo esis reda e bela; ilua okuli cintilifis, ed ilua respirado vaporifis.

'Kristonasko kom absurdajo, onklo!' dicis la nevulo di Scrooge. 'Vu ne intencas dicar lo, certe.'

'Me ya lon intencas,' dicis Scrooge. 'Felica Kristonasko! Quale vu darfas esar gaya? Qua kauzon vu havas esar gaya? Vu esas sat povra.'

‘Nu,’ gaye replikis la nevulo. ‘Quale vu darfas esar desgaya? Qua kauzon vu havas esar trista? Vu esas sat richa.’

Scrooge havante nula respondo plu bona tainstante, itere dicis, ‘Ba!’; e pose pluse dicis, ‘Absurdajo!’

‘Ne esez desafabla, onklo,’ dicis la nevulo.

‘Quale altre esar,’ respondis ilua onklo, ‘vivante en tala mondo plena de foli quala ico? Felica Kristonasko! Forigez felica Kristonasko! Quo esez Kristonasko a vu ecepte tempo por pagar konturi sen pekunio; tempo por trovar, ke vu esas plu evoza per un yaro, ma ne plu richa per un horo; tempo por bilancigar vua kayeri ed havar omna enskriburo dum tota dekedu monati prizentita kom debeto kontre vu? Se me facus mea volo,’ indignoze dicis Scrooge, ‘omna idioto qua iradas havante la vorti “Felica Kristonasko” en sua boko esez boliigita en sua propra pudingo, ed enterigita havante ilexo-paliso tra sua kordio. Yes ya!’

‘Onklo!’ pregis la nevulo.

‘Nevulo!’ severe replikis l’onklo, ‘celebrez Kristonasko segun vua propra kustumo, e lasez me celebrar ol segun la mea.’

‘Celebrar!’ repetis la nevulo di Scrooge. ‘Ma vu ne celebras ol.’

‘Do permisez me lasar ol repozar,’ dicis Scrooge. ‘Ol facez bone por vu! Se ol ulatempe facis bone por vu!’

‘Esas multa kozi de qui me forsan ganas bonaji, per qua me ne profitas, on povas kredar lo,’ replikis la nevulo: ‘Kristonasko inter l’altri. Ma me certe konsideras Kristonasko, kande ol venas—aparte de la veneraco pro olua santa nomo ed origino, se irgo povus esar aparta de olti—kom bona tempo: tempo benigna, pardonema, karitatema, agreabla: l’unika

tempo konocata da me, en la longa kalendario dil yaro, kande homi semblas per un konkordo volunte apertar lia kordii klozita, e konsiderar homi inferiora quale se li esas kamaradi survoye vers la tombo, e ne kom altra raso de kreuri qui iras altraloke. E do, onklo, quankam ol nulatempe pozis irga oro od arjento aden mea posho, me kredas, ke ol ya facis bone por me, e ya facos bone por me; e me dicas, "Deo benedikez ol!"'

La klerko en la Tanko nevolante aplaudis: quik sentante la desdecajo, lu agitis la fairo, ed extingis la lasta febla cintilo por sempre.

'Lasez me audar plusa sono de *vu*,' dicis Scrooge, 'e vu celebros vua Kristonasko per perdar vua travalio. Vu esas tre forta oratoro, sioro,' lu pluse dicis, turninte su a sua nevulo. 'Me surprizesas, ke vu ne eniras Parlamento.'

'Ne iraceskez, onklo. Venez! Dineez kun ni morge.'

Scrooge dicis, ke lu videz lu en—yes ya, lu dicis lo. Lu parolis la tota frazo, e dicis, ke lu prefere unesme videz lu en ta loko.

'Ma pro quo?' kriis la nevulo di Scrooge. 'Pro quo?'

'Pro quo vu mariajeskis?' dicis Scrooge.

'Pro ke me amoreskis.'

'Pro ke vu amoreskis!' grunis Scrooge, quale se lo esis la nura kozo en la mondo plu ridinda kam felica Kristonasko. 'Adio!'

'No, onklo, ma vu nulatempe vizitis me ante ke me mariajeskis. Pro quo citar mea mariajo kom la kauzo por ne nun vizitar?'

'Adio,' dicis Scrooge.

'Me deziras nulo de vu; me demandas nulo de vu; pro quo ni ne povas esar amiki?'

'Adio,' dicis Scrooge.

‘Me regretas totkordie, ke me trovas vu tante rezolvema. Ni nulatempe havis disputacho, quan me partoprenis. Ma me probis, por homajar Kristonasko, e me celebros Kristonasko til la fino. Do, felica Kristonasko, onklo!’

‘Adio!’ dicis Scrooge.

‘E felica nov-yaro!’

‘Adio!’ dicis Scrooge.

Malgre to, lua nevulo ekiris la chambro sen vorto iracoza. Il haltis ye l’extera pordo por donar la saluti dil sezono a la klerko, qua, quankam tante koldigita, esis plu varma kam Scrooge; nam il kordiale retrodonis oli.

‘Yen altru,’ murmuris Scrooge, qua audis il: ‘mea klerko, havante dek-e-kin shilingi omnasemane, e spozino e familio, parolas pri felica Kristonasko. Me retretos a Bedlam.’

Ta dementulo, ekduktinte la nevulo di Scrooge, enduktis du altri. Li esis jentiluli korpulenta, aspektante agreable, e li nun stacis, la chapeli desmetita, en la kontoro di Scrooge. Li portis libri e dokumenti en lia manui, e reverencis a lu.

‘La firmo di Scrooge & Marley, me supozas,’ dicis un de la jentiluli, regardante sua listo. ‘Ka me havas la plezuro kunparolar sro Scrooge od sro Marley?’

‘Sro Marley esas mortinta dum ica sep yari,’ Scrooge respondis. ‘Lu mortis sep yari ante nun, canokte.’

‘Ni ne dubitas, ke lua jenerozeso esas bone reprezentata da lua asociito vivanta,’ dicis la jentilulo, e prizentis sua fido-letro.

Ya reprezentita; nam la du havabis la sama humoro. Ye la vorto ‘jenerozeso,’ Scrooge frunsis la fronto, e sukusis la kapo, e retrodonis la fido-letro.

‘Dum ica sezono festal, sro Scrooge,’ dicis la jentilulo, e prenis plumo, ‘esas plu kam kustumale dezirinda, ke ni facez poka provizuri por le povra e le privacita, qui multe sufras nunatempe. Multa mili de homi mankas l’ordinara necesaji; cent mili mankas l’ordinara komfortaji, sioro.’

‘Kad esas nula karceri?’ demandis Scrooge.

‘Abundo de karceri,’ dicis la jentilulo, e ripozis lua plumo.

‘E l’Union-indijazili?’ demandis Scrooge. ‘Kad oli ankore funcionas?’

‘Yes ya. Ma,’ replikis la jentilulo, ‘utinam me dicez, ke oli ne funcionas.’

‘La Marcho-muelilo e la Povreso-lego restas vigoroza, ka ne?’ dicis Scrooge.

‘Li amba esas tre okupata, sioro.’

‘Ho! Me timis, pro to quon vu komence dicis, ke ulo eventabis por haltigar lia progreso utila,’ dicis Scrooge. ‘Me tre joyoze audas lo.’

‘Pro l’ideo, ke li apene furnisas Kristana joyo mental o korpal por la amaso de homi,’ replikis la jentilulo, ‘ni kelka homi esforcas kolektar la kapitalo por komprar karno e drinkaji por la povri, e moyeno varmigar li. Ni selektas ica tempo, pro ke ol esas tempo de omna tempi kande manko esas akute sentita, ed abundo joyas. Quante multe vu promisos?’

‘Nulo!’ Scrooge respondis.

‘Ka vu deziras esar anonima?’

‘Me deziras esar lasita tranquila,’ dicis Scrooge. ‘Pro ke vu demandas to quon me deziras, yen mea respondo. Me ipsa ne celebras Kristonasko, e me ne povas afordar joyigar indolenti. Me helpas subtenar ta

institucri quin me mencionis; oli kustas sat multe; e ti qui esas povra mustas irar ad oli.'

'Multi ne povas; multi preferus mortar.'

'Se li preferas mortar,' dicis Scrooge, 'li plu bone facez lo, e diminutez la habitantaro superflua. Pluse—pardonez me—me savas nulo pri lo.'

'Ma vu devas saveskar,' komentis la jentilulo.

'Ne esas mea afero,' Scrooge replikis. 'Esas sato, ke on komprenez sua propra aferi, e ne mixez su en la aferi di altri. Mea aferi kontinue okupas me. Adio, siori!'

Klare komprenante, ke esus neutila persequar lia skopo, la jentiluli ekiris. Scrooge rikomencis sua laborado, havante opiniono plubonigita pri su, e plu jokema humoro kam kustumale.

Dume la nebuleto ed obskureso tante denseskas, ke ula homi kuras adhike ed adibe portante lumizili flagranta, ofrante servar per irar avan la kavali e veturi, e survoye duktar oli. L'antiqua turmo di kirko, di qua l'antiqua rauka klosho sempre ruzeme regardetis Scrooge de fenestra gotika en la muro, divenas nevidebla, e sonas la hori e hor-quarimi en la nubi, e vibri tremanta sequas quale se olua denti klakas en olua supra kapo frostigita. La koldeso intenseskas. En la chefa strado ye l'angulo dil korto, laboristi reparas la gas-tubi, ed acendabis fairego en fairo-korbo, cirkum qua grupo de shifonizita viri e yunuli asemblas su: li varmigas lia manui ed extaze palpebragas lia okuli avan ol. L'exterfluo dil robineto solitara budeme konjelas e divenas glacio misantropa. La brilo dil butiki, ube ilexo-brancheti e beri krepitas en la varmeso dil lampi en la fenestri, redigas pala vizaji preterpasanta. La komerci di pultristi e spicisti divenas

bonega jokaji: spektaklo glorioza, en qua esas preske neposibla kredar, ke principi tante tedanta quale vendado e komprado efikeskas. La Sinioro Urbestro, en la fuorto dil Domego, imperas, ke lua kinadek koquisti e chefservisti celebrez Kristonasko segun la devo di la domanaro dil Sinioro Urbestro; e mem la talioreto, quan lu punisabis per amendo de kin shilingi ye la pasinta sundio, pro ke lu esabis ebria e violentoza en la stradi, koquas la morga pudingo en sua atiko, dum ke lua magra spozino ed infanto ekiras por komprar la karno.

Mem plu nebuloza, e plu kolda! Koldeso perforanta, serchanta, mordanta. Se la bona santa Dunstan nur pincabus la nazo dil Spirito Maligna per tusho di tala vetero, vice lua armi kustumal, lore ya lu bramus pro bona kauzo. La posedanto di un nazo magra e yuna, rodita e mastikita dal hungranta koldeso quale osti esas mastikita da hundi, inklinis su a la klef-truo di Scrooge por regalar lu per kantiko Kristonaskal: ma ye l'unesma toni di

'La Deo igez vu joyar!
E nulo jenez vu!'

Scrooge sizis sua linealo per tante multa energio, ke la kantero fugis pro teroro, e livis la klef-truo a la nebuleto e la mem plu afina pruino.

Tandem venis la horo por klozar la kontoro. Malhumoroze, Scrooge decensis de sua sidilo, e taceme agnoskis la fakto a la klerko expektanta en la Tanko, qua quik extingis sua kandelo, e metis sua chapelo.

'Vu deziras la tota dio morge, me supozas?' dicis Scrooge.

‘Se to konvenas, sioro.’

‘To ne konvenas,’ dicis Scrooge, ‘e ne esas yusta. Se me minigus vua salario de mi-krono, vu konsiderus vu esar male traktata, ka ne?’

La klerko feble ridetis.

‘Ma,’ dicis Scrooge, ‘vu ne konsideras *me* esar male traktata, kande me pagas di-salario sen laboro.’

La klerko komentis, ke ol eventas nur unfoye yarale.

‘Febla exkuzo por furtar de posho di homo dum omna duadek-e-kinesma dio di decembro!’ dicis Scrooge, e butonagis sua surtuto til la mentono. ‘Ma me supozas, ke vu havez la tota dio. Arivez plu frue posmorge!’

La klerko promisis facar lo; e Scrooge grondante ekmarchis. La kontoro esis quik klozita, e la klerko, la longa extremaji di lua blanka kravatego pendante sub la tayo (nam lu havis nula surtuto), duadekfoye glitis adinfre alonge Cornhill, ye la fino di voyeto inter rangi de pueruli, por celebrar la vespero ante Kristonasko, e pose kuris adheme a Camden-Town tam rapide posible, por ludar per blind-ludo.

Scrooge manjis sua dineo melankolioza en sua kustumala taverno melankolioza; e lektinte omna jurnali, e pasinte la restajo dil vespero kun sua bank-kayero, iris adheme por dormar. Lu lojis en apartamento qua olime posedesis da lua asociito mortinta. Ol esis chambraro tenebroza en edifico dekedanta en korto ube ol tote ne konvenis, por ke on apene evitis opinionar, ke ol evidente kurabis adibe kom yuna domo, ludante per celo-trovo kun altra domi, ed obliviabis l’ekireyo. Ol nun esis tre antiqua, e tre tenebroza, nam nulu lojas en ol ecepte Scrooge, e l’altra chambri esis lugata kom kontori. La korto esis tante obskura, ke mem Scrooge, qua bone konocis

omna pavi, mustis tastar per sua manui. La nebuleto e pruino pendis cirkum l'antiqua nigra pordego dil domo, quale se la Genio dil Vetero sidas mediteme trauroze sur la solio.

Nu, esas fakto, ke esis nulo partikulara en la pord-martelo sur la pordo, ecepte ke ol esis tre granda. Esas anke fakto, ke Scrooge vidabis ol, nokte e jorne, dum sua tota rezido en ta loko; anke, ke Scrooge havis tam poko di to quon on nomas imagino en su kam irgu en l'Urbo di London, mem inkluzante—to esas vorto audacoza—la korporaciono, la konsilero komonal, e ti qui surhavas la livreo. On devas anke rimemorar, ke Scrooge ne disipabis mem un pensajo pri Marley, depos sua tadimeza menciono pri l'asociito mortinta, dum sep yari. E do lasez irgu explikar a me, se posible, quale Scrooge, pozante sua klefo aden la seruro dil pordo, vidis en la pord-martelo, sen ke ol subisis irga chanjo-proceso mediata, nula pord-martelo, ma la vizajo di Marley.

La vizajo di Marley. Ol ne esis en ombro nepenetrebla quale l'altra kozi en la korto, ma havis cirkum ol lumo traural, quale homardo putranta en kelero obskura. Ol esis nek iracoza nek feroca, ma regardis Scrooge quale Marley olime regardabis: l'orel-binoklo fantomal pozita adsupre sur olua fronto fantomal. La hararo stranje movesis, quaze da respirado o brizo varma; e quankam l'okuli esis larje apertita, oli esis perfekte senmova. To, ed olua koloro pala, igis ol semblar hororinda; ma olua hororo semblis esar malgre la vizajo ed ultre olua direkto, vice esar parto di olua propra mieno.

Dum ke Scrooge regardegis ta fenomeno, ol esis itere pord-martelo.

Esus nevera dicar, ke lu ne tresayis, o ke lua sango ne koncieskis pri sento terorinda quan ol ne konocis depos infanteso. Ma lu pozis sua manuo adsur la klefo quan lu abandonabis, ferme turnis ol, enmarchis, ed acendis sua kandelo.

Lu *ya* pauzis nerezolveme dum instanto, ante ke lu klozis la pordo; e lu *ya* cirkonspekte regardis dop ol, quale se lu mi-expektis esar terorigita da la vidajo di la har-treso di Marley saliante aden la koridoro. Ma esis nulo sur la dopajo dil pordo, ecepte la skrubi e skrubini qui fixigis la frapilo; do lu dicis, 'Pu, pu!' e bruisoze klozis ol.

La sono tondatre resonis tra la domo. Omna supra chambro, ed omna barelo en l'infra kelero dil vin-vendisto, semblis havar sua propra eki. Scrooge ne esis homo esar timigita da eki. Lu klef-klozis la pordo, e marchis trans la koridoro ed acensis l'eskalero, ya lente, ed emundis sua kandelo dum ke lu iris.

On povus neprecize parolar pri vehigar karoso e sis kavali alonge granda ed antiqua eskalero, o tra mala e yuna Lego di Parlamento; ma me intencas dicar, ke on povus vehigar sarko-veturo alonge ta eskalero, e flanke, la traverso vers la muro, e la pordo vers la balustradi: e facile facar lo. Esis abundo de larjeso por to, e spaco disponebla; forsan pro to Scrooge opinionis, ke lu ya vidis lokomotiv-charo irante avan lu en la tenebro. Sis gas-lampi en la strado ne lumizabus l'enireyo tro bone, do on darfas supozar, ke esis tre obskura malgre la bujio di Scrooge.

Adsupre iris Scrooge, ne suciis irgequante pri to: obskureso esas chipa, e Scrooge prizis ol. Ma ante ke lu klozis sua pordo pezoza, lu trairis sua chambri, por

certigar, ke omno sekure standas. Lu sat bone rimemoris ta vizajo por dezirar facar lo.

Salono, dormo-chambro, neutilajo-chambro. Omno standis quale ol devas. Nulu sub la tablo, nulu sub la sofao; faireto en la greto; kuliero e baseno pronta; e la kasroleto de gruelo (Scrooge sufris nazkataro) sur kamen-tabulo. Nulu sub la lito; nulu en la kabineto; nulu en sua nokto-kamizo, qua pendis per posturo suspektinda apud la parieto. La neutilajo-chambro esis quale kustumale. Antiqua fairo-skreno, antiqua shui, du fish-korbi, lav-moblo sur tri pedi, e fairo-pikilo.

Tote satisfacata, lu klozis sua pordo, ed inkluzis su; duople klef-klozis ol, nekustumale. Tale sekura kontre surprizo, lu desmetis sua kravato; metis sua chambro-robo e pantofli, e sua nokto-boneto; e sideskis avan la fairo por manjar sua gruelo.

Ol esis ya tre mikra fairo; preske nulo dum tante bitra nokto. Lu koaktesis sidar tre proxim ol, e budar super ol, ante ke lu povis tirar la maxim mikra varmeso ek nur manuedo di kombustablaji. La herdo esis anciena, konstruktita longatempe antee da komercisto Holandana, e cirkume karelizita per baroka kareli Holandana piktita por ilustrar la santa skriburi. Esis Kaini ed Abeli, filiini di Faraoi, Rejini di Sheba, kurieri anjelatra qua decensas tra la aero per nubi simila a plumo-liti, Abrahami, Belshazari, Apostoli qui embarkas butro-bateli, centi de figuri por lurar lua pensado; ma ta vizajo di Marley mortinta dum sep yari venis quale la bastono dil Profeto anciena, ed englutis omno. Se singla glata karelo esabus komence vakua, ed havabus la povo formacar sur sua surfaco ula pikturo de la fragmenti disjuntita di lua pensaji, singlu portabus kopiuro di l’olda kapo di Marley.

‘Absurdajo!’ dicis Scrooge, e transmarchis la chambro.

Pos plura tramarchi, lu itere sideskis. Retrojetante lua kapo en la stulo, lua regardo hazarde turnis su a klosho, klosho neuzita, qua pendas en la chambro, e por ula kauzo nun obliviata komunikas kun chambro en l’etajo maxim alta dil edifico. Esis per granda astoneso, e timo stranja e neexplikebla, ke lu vidis ta klosho ocileskar. Komence ol ocilis tante nelaute, ke ol apene sonis; ma balde ol sonis laute, ed anke sonis omna altra kloshi en la domo.

To duris forsan dum mi-minuto, o dum minuto, ma semblis durar dum horo. La kloshi cesis sonar quale oli komencabis, samatempe. Sequis kliktado, profunde infre; quale se ulu tranis kateno pezoza trans la bareli en la kelero dil vin-vendisto. Scrooge lore rimemoris audir, ke on deskriptas, ke fantomi en domi frequentata tranas kateni.

La keler-pordo apertesis violentoze e bruisoze, e lore lu audis plu laute la bruisego en l’infra etaji; pose acensante l’eskalero; pose venante direte vers lua pordo.

‘Ankore to esas absurdajo!’ dicis Scrooge. ‘Me ne kredas ol.’

Tamen lua karnaciono chanjis, kande sen pauzo ol venis tra la pordo pezoza, e pasis aden lua chambro adkoram lu. Kande ol eniris, la flamo mortanta flagris, quaze kriar, ‘Me lun konocas! La Fantomo di Marley!’ ed itere falis.

La sama vizajo; l’exakte sama. Marley surhavante sua har-treso, jileto kustumal, kalzegi e boti; la tuf-pendaji dil du boti herisis, quale lua har-treso e la hari sur lua kapo. La kateno quan lu tranis esis agrafagita ye lua

tayo. Ol esis longa, ed envolvis lu quale kaudo; ed ol esis fabrikita (nam Scrooge alerte observis ol) ek kasi, klefi, padloki, kont-libri, akti, e stala bursi pezoza. Lua korpo esis diafana; por ke Scrooge, lun observante, e regardante tra lua jileto, povis vidar la du dopa butoni dil mantelo.

Scrooge ofte audabis, ke Marley havas nula intestinaro, ma lu nulatempe kredabis lo til nun.

No, lu ne kredis lo mem nun. Quankam lu travidis la fantomo, e vidis, ke lu stacas koram lu; quankam lu sentis l'influo koldiganta del okuli tam kolda kam morto; e remarkis la texuro dil faldita kaptuko ligita cirkum olua kapo e mentono, olta tuko quan lu ne remarkis til nun: lu esis ankore nekredema, e luktis kontre sua sensi.

'Ho nu!' dicis Scrooge, tam kaustike e kolde kam sempre. 'Quon vu volas kun me?'

'Multo!'—la voco di Marley, sendubite.

'Qua vu esas?'

'Demandez, qua me esis.'

'Do, qua vu *esis?*' plu laute dicis Scrooge. 'Vu esas skrupuloza—por ombro.'

'Vivante, me esis vua asociito, Iakob Marley.'

'Ka vu povas—ka vu povas sideskar?' demandis Scrooge dubitoze regardante lu.

'Me povas.'

'Do sideskez.'

Scrooge questionis tale, pro ke lu ne savis, ka fantomo tante diafana esas kapabla sideskar; ed opinionis, ke se to esus neposibla, forsan explikajo humiliganta esus necesa. Ma la Fantomo sideskis ye l'altra latero dil herdo, quaze segun kustumo.

'Vu ne kredas ye me,' komentis la Fantomo.

‘No,’ dicis Scrooge.

‘Quala atestin pri mea realeso vu volas, ultre vua propra sensi?’

‘Me ne savas,’ dicis Scrooge.

‘Pro quo vu dubitas vua sensi?’

‘Pro ke,’ dicis Scrooge, ‘kozeto afektacas oli. Mikra maladeso dil stomako dupigas oli. Vu forsan esas peceto di karno nedigestita, makulo di mustardo, peceto di fromajo, fragmento di terpomo ne sat koquita. Esas plu multa de sauco kam de sarko en vu, irge qua vu esas!’

Scrooge neofte facis jokaji, e lu tatempe ne sentis su, en sua kordio, esar espritoza. Fakte, lu esforcis esar drola por distraktar sua propra atenco e represar sua teroro; nam la voco dil fantomo perturbis lu mem til lua osti.

Sidar regardegante ta okuli fixigita e vitratra dum instanto silencoza, Scrooge supozis, advere kruligus lu. Anke esis ulo hororinda per la fantomo havar sua propra atmosfero infernal. Scrooge ipsa ne povis sentar ol, ma to esis evidenta; nam, quankam la Fantomo sidas tote senmove, olua hari, e jupi, e tuf-pendaji ankore agitesas quaze per vaporo varmega de furnazo.

‘Ka vu vidas ica dentopikilo?’ dicis Scrooge, quik asaltante, pro la kauzo supramencionita; e dezirante, adminime dum nur sekundo, turnar la severa regardego dil viziono de su.

‘Me vidas,’ respondis la Fantomo.

‘Vu ne regardas ol,’ dicis Scrooge.

‘Ma me vidas ol,’ dicis la Fantomo, ‘nihilominus.’

‘Nu!’ replikis Scrooge. ‘Nur per glutar olta, dum mea tota vivo me esos persekutata da legiono de koboldi, de mea propra kreo. Absurdajo, me dicas—absurdajo!’

Quik la Fantomo facis kriego timiganta, e sukusis olua kateno per bruiso tante trauroza e konsternanta, ke Scrooge forte tenegis sua stulo por retenar su de falar ed esvanar. Ma quante plu granda esis lua hororo, kande la Fantomo desmetis la bandajo de cirkum sua kapo, quale se esas tro varma werar ol en la domo, e lua mandibulo falis adsur lua pektoro!

Scrooge falis adsur sua genui, e klemis la manui avan sua vizajo.

'Mizerikordio!' lu dicis. 'Viziono timiganta, pro quo vu chagrenigas me?'

'Homo havante mento mondumal!' respondis la Fantomo, 'ka vu kredas ye me o ne?'

'Me kredas,' dicis Scrooge. 'Me mustas. Ma pro quo spiriti marchas sur la tero, e pro quo li venas a me?'

'Esas postulata de omnu,' respondis la Fantomo, 'ke la spirito en lu marchez libere inter sua kunfrati, e voyajar omnube; e se ta spirito ne ekiras vivante, ol kondamnesas ekirar pos morto. Ol kondamnesas vagar tra la mondumo—ho, ve a me!—ed atestar to quon ol ne povas partoprenar, ma povabus partoprenir sur la tero, e povabus felicigir!'

Itere la spirito kriegis, e sukusis sua kateno, e tordis sua manui fantomal.

'Vu esas katenizita,' tremante dicis Scrooge. 'Dicez, pro quo?'

'Me portas ta kateno quan me forjis dum vivar,' respondis la Fantomo. 'Me facis ol ringo pos ringo, e metro pos metro; me metis ol per mea propra arbitrio, e per mea propra arbitrio me portis ol. Kad olua aspekto esas stranja a *vu?*'

Scrooge sempre plu tremis.

‘O ka vu volas saveskar,’ duris la Fantomo, ‘la pezo e longeso dil forta envolvajo quan vu ipsa portas? Ol esis tam pezoza e tam longa kam ico, sep Kristonaski ante nun. Vu laboris pri ol depos ta tempo. Ol esas kateno pezeganta!’

Scrooge sur la pavimento regardetis cirkum lu, expektis trovar su cirkondata da cent-e-sisadek metri de fera kablo: ma lu vidis nulo.

‘Iakob,’ lu implorante dicis. ‘Olda Iakob Marley, dicez pluse. Konsolacez me, Iakob.’

‘Me havas nula konsolaco,’ la Fantomo respondis. ‘To venas de altra regioni, Ebenezer Scrooge, ed esas adportata da altra pastoro, ad altra sorti de homi. E me ne povas dicar a vu to quon me volas. Nur kelketa pluson esas permisata a me. Me ne povas repozar, me ne povas restar, me ne povas tardigar me irgaloke. Mea spirito nulatempe iris ultre nia kontoro—atencez!—dum mea vivo, mea spirito nulatempe vagis ultre la streta limiti di nia monetkambio-truo; e fatiganta voyaji vartas me!’

Esis kustumo di Scrooge, irgekande lu esis pensema, pozar sua manui aden la poshi di sua pantalono. Pensante pri to quon la Fantomo dicis, lu nun facis lo, ma sen regardante adsupre, o staceskante.

‘Vu evidente esis tre lenta pri to, Iakob,’ komentis Scrooge per maniero komercistal, quankam humile e respekteme.

‘Lenta!’ repetis la Fantomo.

‘Mortinta dum sep yari,’ meditis Scrooge. ‘E totatempe vu voyajas!’

‘Totatempe,’ dicis la Fantomo. ‘Nula repozo, nula paco. Sencesa tormenti pro remorso.’

‘Ka vu rapide voyajas?’ dicis Scrooge.

‘Per l’ali dil vento,’ respondis la Fantomo.

‘Vu devis transirir multa landi dum sep yari,’ dicis Scrooge.

La Fantomo, audinte lo, facis altra kriego, e tante hororinde kliktigis sua kateno en la silenco mortinta dil nokto, ke la distrikto darfis akuzar ol kom jeno.

‘Ho! kaptito, ligito, e duople katenizito,’ kriis la Fantomo, ‘ne savar, ke yarcenti de laborado sencesa, da nemortivi, por ca tero mustos pasar aden eterneso ante ke lo bona pri qua ol esas kapabla esos developita. Ne savar, ke irga spirito Kristana qua benigne laboras en sua propra sfereto, irge qua olta esas, trovos sua vivo mortiva esar tro kurta por la vasta moyeni di utileso. Ne savar, ke nula granda regreto povas kompensar por l’oportunajo misuzita dum un vivo! Ma tale me esis! Ho! tale me esis!’

‘Ma vu esis sempre bona aferisto, Iakob,’ balbutis Scrooge, qua nun komencis aplikar lo a su ipsa.

‘Afero!’ kriegis la Fantomo, ed itere tordis sua manui. ‘La homaro esis mea afero. La stando komuna esis mea afero; karitato, kompato, pacienteso, e bonvolo esis mea afero. Mea mestiero esis nur guto en l’ampla maro di mea afero!’

Ol tenis sua kateno ye brakio-disto, quale se to esis la kauzo di lua omna chagreno, e pezoze jetis ol itere adsur la pavimento.

‘Ye ta tempo dil yaro rulanta,’ la fantomo dicis, ‘me maxime sufras. Pro quo me marchis tra amasi de mea kunfrati regardante adinfre, e nulatempe regardis adsupre a ta Stelo benedikita qua duktis la Sajuli a povra lojeyo! Kad esis nula povra domi a qui olua lumo duktabus *me?’*

Scrooge esis multe konsternita audar la fantomo talamaniere parolar, e multe trepideskis.

'Audez me!' klamis la Fantomo. 'Mea tempo preske finas.'

'Me audos,' dicis Scrooge. 'Ma ne male traktez me! Ne esez deklamacha, Iakob! Me pregas!'

'Quale me nun videble aparas koram vu, me ne savas. Me nevideble sidis apud vu dum multa, multa dii.'

To ne esis ideo agreabla. Scrooge tremis, e vishis la sudoro de sua fronto.

'To ne esas lejera parto di mea penitenco,' duris la Fantomo. 'Me esas hike canokte por avertar vu, ke vu ankore havas oportunajo ed espero por eskapar mea fato. Oportunajo ed espero quin me ganis por vu, Ebenezer.'

'Vu esis sempre bon amiko a me,' dicis Scrooge. 'Danko!'

'Vu esos vizitata,' dicis la Fantomo, 'da Tri Spiriti.'

La vizajo di Scrooge falis preske tam base kam to dil Fantomo.

'Ka to esas l'oportunajo ed espero quan vu mencionis, Iakob?' lu balbutante demandis.

'Yes.'

'Me—me preferas, no,' dicis Scrooge.

'Sen lia viziti,' dicis la Fantomo, 'vu ne povas esperar evitar la voyo quan me alongiras. Expektez l'unesmo morge, kande la kloko sonas un kloko.'

'Ka me ne povus aceptar omna tri samatempe, por quik kompletigar ol, Iakob?' sugestis Scrooge.

'Expektez la duesmo dum la sequanta nokto ye la sama tempo. La triesmo dum la nexta nokto kande la lasta stroko di dekedu cesos vibrar. Expektez ne plus

vidar me; e rimemorez, pro egardo por vu, to quo pasis inter ni!'

Dicinte ta vorti, la fantomo prenis sua kap-tuko del tablo, e ligis ol cirkum sua kapo quale antee. Scrooge savis lo, pro l'akuta bruiso facita da olua denti, kande la mandibulo e maxilo esis kuntirita dal bandajo. Lu audacis itere adsupre regardar, e trovis, ke sua vizitanto supernatura konfrontas lu per posturo rekta, la kateno envolvita cirkum olua brakio.

La viziono retromarchis de lu; e ye omna pazo, la fenestro kelkete levis su, por ke la Fantomo atinginte ol, ol esis larje apertita. La Fantomo facis manusigno, ke Scrooge pluproximeskez; ton lu facis. Kande li esis du pazi distanta l'unu de l'altru, la Fantomo di Marley levis sua manuo, avertis, ke lu ne pluse proximeskez. Scrooge haltis.

Ne pro obedio, ma pro surprizo e timo: nam, la manuo esante levita, lu senteskis bruisi konfuza en la aero; soni nekomprenebla di lamentado e regreto; ululi ne-expreseble trista e su-akuzanta. La fantomo, pos askoltir dum instanto, adjuntis su a la himno funerala e chagrenoza; ed ekflotacis aden la nokto kolda ed obskura.

Scrooge iris al fenestro, desesperanta pro kuriozeso. Lu ekregardis.

La aero esis plenigita per fantomi qui vagas adhike ed adibe per hasto destranquila, e qui jemas dum vagar. Singlu portis kateni quale la Fantomo di Marley; kelki (forsan guvernerii kulpoza) esis kunligita; nulu esis libera. Multi de li Scrooge ipsa konocabis dum lia vivi. Lu esabis tre intima kun ula olda fantomo qua portis blanka jileto ed havis enorma fera moneto-buxo ligita a sua ped-kolo; ol ploris kompatinde pro ke ol ne esis

kapabla helpar mizerozino kun infanto, quin ol vidis infre sur pordo-solio. La mizero di ti omna esis, evidente, pro ke li esforcis intervenar en aferi homal, por lo bona, e por sempre perdabis ta povo.

Sive ta enti desaparis aden nebuleto, sive nebuleto kovris li, lu ne savis. Ma li e lia voci spirital kune desaparis; e la nokto divenis tala quala ol esabis kande lu venabis adheme.

Scrooge klozis la fenestro, ed exploris la pordo per qua la Fantomo enirabis. Ol esis duople klef-klozita, quale lu klozabis ol per sua propra manui, e la rigli restis netushita. Lu probis dicar, 'Absurdajo!' ma haltis dum l'unesma silabo. O pro l'emoco quan lu subisis, o pro la fatigi dil dio, o pro lua regardeto ye la Mondo Nevidebla, o pro la konverso obtuza dil Fantomo, o pro la tarda horo, lu tre multe bezonis repozo; lu iris direte a sua lito, sen desvestizar su, e quik dormeskis.

STANCO DU

L'Unesma del tri Spiriti

Esis tante obskura kande Scrooge vekis ke, regardante de la lito, lu apene distingis la diafana fenestro de l'opaka muri di sua chambro. Lu esforcis regardar tra l'obskureso per sua furet-okuli, kande la kloshi dil vicina kirko sonis la quar quarimi. Do lu askoltis por la kloko.

Tote astonante, la klosho pezoze strokis de sis til sep, e de sep til ok, ed unope til dek-e-du; ed haltis. Dek-e-du! Esabis pos du kloki kande lu enlitigabis su. La horlojo esis nejusta. Evidente glacio-dento falabis aden la mekanismo. Dek-e-du!

Lu tushis la butono di sua posh-horlojo por korektigar ca horlojo maxim absurda. Olua pulso rapide batis dek-e-du; ed haltis.

'Nu, ne es posibla,' dicis Scrooge, 'ke me dormis tra tota dio ed aden altra nokto. Ne esas posibla, ke ulo eventis pri la suno e ke nun esas dek-e-du dimeze!'

L'ideo timigis lu, do lu hastis de la lito e tastis por voyo al fenestro. Lu mustis forfrotar la pruino per la maniko di sua chambro-robo ante ke lu povis vidar irgo; e lore povis vidar nur poke. Lu povis nur dicernar, ke esis ankore nebuletoza e tre kolda, ed esis

nula bruiso de homi kurante adhike ed adibe, facante granda tumulto, qua certe eventus se la nokto forbatabus jorno brilanta, e posedabus la mondo. To esis granda alejo, pro ke 'pos tri dii pagez ica pago-mandato ad sro Scrooge od segun lua impero,' ed c., divenus nur banko-bilieto Usana se esus nula dii per qua kontar.

Scrooge itere enlitigis su, e pensis, e pensis, e pensis multafoye, e ne povis komprenar. Quante multe lu pensis, tante multe lu perplexigesis; e quante multe lu esforcis ne pensar, tante multe lu pensis. La Fantomo di Marley multe perturbis lu. Irgekande lu rezolvis en su, pos inquesto matura, ke to omna esas sonjo, lua mento retroflugis, quale forta resorto liberigita, a lua unesma stando, e prizentis la sama problemo por esar explorata, 'Kad esas sonjo o ne?'

Scrooge restis en ta stando til ke la klosharo sonis plusa tri quarimi, kande lu rimemoris subite, ke la Fantomo avertabis lu pri vizito kande la klosho sonos un kloko. Lu rezolvis vigilar til ke la horo pasabos; e konsiderante ke lu ne plu facile povas dormeskar kam flugar a cielo, to esis probable la maxim saja rezolvuro posibla.

La quarima horo esis tante longa, ke lu plurafoye konvinkesis, ke lu evidente nekoncie dormeskis e ne audabis la kloko. Tandem ol frapis lua orelo askoltanta.

'Din don!'

'Un quarimo,' kontante dicis Scrooge.

'Din don!'

'La duimo!' dicis Scrooge.

'Din don!'

'Tri quarimi,' dicis Scrooge.

'Din don!'

‘La horo ipsa,’ Scrooge dicis triumfante, ‘e nulo altra.’

Lu parolis ante ke la hor-klosho sonis; ol nun sonis, per profunda, matida, melankolioza Un. Lumo flagris en la chambro tainstante, e la kurteni di lua lito fortiresis.

La kurteni di lua lito esis fortirita, me dicas a vu, da manuo. Nek la kurteni ye lua pedi, nek la kurteni ye lua dorso, ma olti avan lua vizajo movesis. La kurteni di lua lito esis fortirita; e Scrooge tresayis e levis su a mi-jacanta posturo, e trovis su esar vizajo kontre vizajo kun la vizitanto nehomal qua fortiris oli: tam proxime kam me nun esas a vu, e me stacas apud vu kom spirito.

Ol esis stranja figuro—simila a puero; ma ne tam simila a puero kam ad oldulo, vidita tra ula moyeno supernatura, qua igis lu aspektar quale se lu recedas, e diminutesas a grandeso di puero. Lua hararo, qua pendis cirkum la kolo ed alonge la dorso, esis blanka quaze pro evo; ma la vizajo havis nula rugo en ol, e la pelo havis karnaciono maxim tenera. La brakii esis tre longa e muskuloza; same la manui, quale se lua teno havez forteso extraordinara. Lua gambi e pedi, tre delikata, esis nuda quale la supra membri. Lu portis tuniko pure blanka; e cirkum la tayo ligesis zono brilanta, la brilo esis belega. Lu tenis ilexo-brancho fresha e verda en la manuo; e, tote kontredicante ta emblemo vintral, la robo esis ornizita per flori someral. Ma to quo esis maxim stranja en lu esis, ke de la suprajo di lua kapo spricis lumo-sprico klara e brilanta, per qua to omna esis videbla; e pro qua sendubite lu uzis, dum lua plu obtuza instanti, granda extingilo kom chapelo, quan lu nun tenis sub la brakio.

Mem ico, tamen, ne esas la qualeso maxim stranja, Scrooge nun regardante lu plu direte. Nam olua zono cintilifas e briletas, nun hike, nun ibe, e to quo esas lumizita tainstante, cainstante esas obskura, por ke la figuro ipsa fluktuas en sua klareso: nun lu esas kozo havante un brakio, nun havante un gambo, nun havante duadek gambi, nun lu esas du gambi sen kapo, nun kapo sen korpo: ne esas irga konturo di la parti dissolvanta qua esas videbla en la densa obskureso aden qua oli desaparas. E dum ta miraklo, lu esas itere su ipsa; tam distinta e klara kam sempre.

'Ka vu esas la Spirito, sioro, di qua la veno esis predicita a me?' demandis Scrooge.

'Me esas!'

La voco esis dolca e nelauta. Eceptale nelauta, quale se, vice esar tante apud lu, ol esis distanta.

'Qua, e quo vu esas?' Scrooge demandis.

'Me esas la Fantomo di Kristonasko Pasinta.'

'Ka longe pasinta?' questionis Scrooge: lu observis lua staturo nanatra.

'No. Di vua pasinto.'

Scrooge ne povus dicar ad irgu pro quo, se irgu demandus de lu, ma lu havis deziro partikulara vidar la Spirito werar lua chapelo; e pregis, ke lu kovrez su.

'Quo?' klamis la Fantomo, 'ka vu tante balde extingus, per manui mondumal, la lumo quan me donas? Ka ne suficas, ke vu esas un de ti, la pasioni di qui facis ica chapelo, e koaktas me tra multa epoki base portar ol sur mea fronto?'

Scrooge respektoze negis intenco ofensar, o savo pri volar 'chapelizar' la Fantomo dum irga parto di sua vivo. Lu lore audacis demandar, qua afero venigas lu.

'Vua stando!' dicis la Fantomo.

Scrooge dicis, ke lu multe obligesas, ma ne povus evitar pensar, ke nokto di repozo tranquila plu bone kontributus a lua bona stando. La Spirito evidente audis lua pensado, nam ol quik dicis:

'Nu, vua reformo. Atencez!'

Parolante lu extensis sua forta manuo, e dolce prenis lua brakio.

'Staceskez! e marchez kun me!'

Esabus vana por Scrooge pledar, ke la vetero e la horo ne adaptesas a skopi pedirantal; ke la lito esas varma, e la merkurio en la termometro restas sub zero; ke lu vestizesas lejere per sua pantofli, chambro-robo, e nokto-boneto; e ke lu tatempe havas nazkataro. La tenego, quankam tam dolca kam to di manuo hominal, esis nerezistebla. Lu staceskis: ma pro ke la Fantomo iris vers la fenestro, suplikante prenis lua robo.

'Me esas mortivo,' Scrooge remonstris, 'e probable falos.'

'Subisez nur tusho di mea manuo *ibe*,' dicis la Spirito, e pozis manuo sur lua kordio, 'e vu esos subtenita dum plu multo kam ico!'

Dum ke la vorti parolesis, li pasis tra la muro e stacis sur rurala voyo expozita, agri omnalatere. L'urbo tote desaparabis. Nula traco di ol esis videbla. L'obskureso e la nebuleto desaparabis kun ol, nam esis klara dio kolda e vintral, e nivo esis sur la sulo.

'Bona cielo!' dicis Scrooge, e kunklemis sua manui dum ke lu cirkumregardis. 'Me edukesis en ca loko. Me esis puerulo hike!'

La Spirito dolce regardis lu. Lua tusho mola, quankam ol esabis lejera ed instantala, ankore semblis restar en la senti dil oldulo. Lu koncieskis pri mil odori

qui flotacas en la aero, singlu ligita a mil pensaji, ed esperi, e joyi, e suciaji tre longe obliviita!

'Vua labio tremas,' dicis la Fantomo. 'E quo to esas sur vua vango?'

Scrooge murmuris, interrupto nekustumal en sua voco, ke ol esas pustuleto; e pregis, ke la Fantomo duktez lu segun sua deziro.

'Ka vu memoras ta voyo?' demandis la Spirito.

'Memoras ol!' fervoroze kriis Scrooge—'me povus marchar sur ol kun l'okuli bandajizita.'

'Esas stranja, ke vu obliviis ol dum tante multa yari!' komentis la Fantomo. 'Ni irez adavane.'

Li marchis alonge la voyo; Scrooge rikonocis omna pordego, ed fosto, ed arboro; til ke fore aparis merkat-urbeto havanta ponto, kirko, e rivero sinuifanta. Nun videsis ula ponei piloza qua trotis vers li; pueruli sur lia dorsi, ilqui klamis ad altra pueruli en kabrioleti rural e chari vehigita da farmisti. Ta omna pueruli esis gaya, e klamis l'una a l'altra, til ke la larja agri esis tante plenigita per la muziko joyoza, ke la kolda aero ridis audar ol.

'Olti esas nur ombri dil kozi qui esis,' dicis la Fantomo. 'Li ne koncias ni.'

La voyajanti jokeme avancis; e dum ke li avancis, Scrooge rikonocis e nomis omnu. Pro quo lu tante extreme joyis vidar li? Pro quo lua kolda okulo cintilifis, e lua kordio saltis kande li preterpasis? Pro quo lu plenigesis per gayeso audar li salutar l'una l'altra per Felica Kristonasko, dum ke li separis su ye kruco-voyi e voyeti, vers lia hemi diversa? Quo esis felica Kristnasko por Scrooge? Ba a felica Kristonasko! Qua bonajon ol facabis por lu?

‘La skolo ne esas tote abandonita,’ dicis la Fantomo. ‘Puero solitara, neglijita da sua amiki, restas ankore ibe.’

Scrooge dicis, ke lu savas lo. E lu singlutis.

Li livis la choseo per voyeto bone memorita, e balde proximeskis a domego ek matide reda briki, qua havis kupolo pintizita per vento-flecho sur la tekto, e klosho pendigita en ol. Ol esis granda domego, ma havis fortuno krulata; nam la kontori spacoza esis rare uzata, la muri esis humideta e muskizita, la fenestri frakasita, e la pordegi rodita. Pultri klukadis e pavonumis en la stabli; e la hangari e dometi esis herbizita. Ol ne esis plu grandioza interne; nam enirante la salonego trauroza, e regardante tra la pordi apertita di multa chambri, li trovis olti esar male moblizita, kolda, e vasta. Esis saporo teral en la aero, vakueso koldeta en ta loko, qua apartenis a tro multa veki a kandelo-lumo e ne multo por manjar.

Li iris, la Fantomo e Scrooge, trans la koridoro til pordo en la dopa parto dil domego. Ol apertesis avan li, e deskovris chambro longa, vakua, e melankolioza, aspektanta plu vakua pro rangi de simpla benki e skrib-tabli. Ye un de oli, sola puero lektis apud febla fairo; e Scrooge sideskis adsur benko, e ploreskis por vidar obliviata sua kompatinda su-ipsa kom lu olime esabis.

Nula eko latenta en la domo, nula strido o pedo-skrapo del musi dop la panelaro, nula gutifado del robineto mi-desfrostigita en la dopa korto obtuza, nula sospiro inter la branchi senfolia di l’unika poplo chagrenanta, nula ocilado indolenta del pordo dil vakua hangaro, no, nula krako en la fairo, falis adsur la

kordio di Scrooge sen influo moliganta, por liberigar lua lakrimi.

La Spirito tushis lua brakio, ed indikis lua plu yuna su-ipsa, absorbita per lektar. Subite viro en vesti stranjera, marveloze reala e distinte videbla, stacis exter la fenestro, hakilo en sua zono, e duktis per la brido asno charjita per ligno.

'Nu, esas Ali Baba!' Scrooge klamis extazoze. 'Esas karega ed olda ed honesta Ali Baba! Yes, yes, me savas! Ula Kristonasko, kande ta puero solitara esis abandonita hike tote solitare, lu ya venis, unesmafoye, precize tale. Puero kompatinda! E Valentine,' dicis Scrooge, 'e sua fratulo sovaja, Orson; yen li iras! E quo es la nomo di ta qua esis depozita portante nur kalsono, dormante, ye la Pordego di Damaskus; ka vu ne vidas lu! E la Grumo dil Sultano renversita da la Genii; ibe lu esas sur sua kapo! Yuste por lu. Me joyas pro to. Per qua yuro *lu* mariajesez kun la Princino?'

Audar Scrooge parolar tote serioze pri tala temi, per voco maxim extraordinara, inter ridado e plorado; e vidar lua vizajo reda ed ecitita, certe ya surprizus lua amiki komercal en l'Urbo.

'Yen, la Papagayo!' klamis Scrooge. 'Verda korpo e flava kaudo, e kozo quale latugo qua kreskas ek la suprajo dil kapo; yen, lu! Kompatinda Robin Crusoe, lu nomis ol retrovenante adheme pos seglirir cirkum l'insulo. "Kompatinda Robin Crusoe, adube tu iris, Robin Crusoe?" La homo supozis, ke lu sonjas. Esis ya la Papagayo, on savas. Ibe kuras Friday kurante vers la rivereto por salvar su! Hola! Hup! Hola!'

Lore, per rapideso di transito tre stranjera a lua karaktero kustumal, lu dicis, pro mizerikordio por sua olima su-ipsa, 'Kompatinda puero!' ed itere ploreskis.

‘Me deziras,’ Scrooge murmuris, e pozis manuo aden sua posho e cirkume regardis, pos vishir sua okuli per sua paramento; ‘ma esas nun tro tarda.’

‘Quo esas?’ demandis la Spirito.

‘Nulo,’ dicis Scrooge. ‘Nulo. Esis puerulo qua kantis kantiko Kristonaskal ye mea pordo hiere. Me dezirus donir ulo a lu: nur ito.’

La Fantomo penseme ridetis, e signifis per la manuo: lore dicante, ‘Ni videz altra Kristonasko!’

L’olima su-ipsa di Scrooge plugrandeskis ye ta vorti, e la chambro pluobskureskis e plusordideskis. La paneli diminutis, la fenestri fendetesis; peceti di gipso falis del plafono, e la lati nuda revelesis; ma quale to omna facesis, Scrooge ne plue savis kam vu. Lu nur savis, ke lo esis justa; ke lo tale eventabis; ke lu esis ibe, itere sola, kande l’omna altra pueri irabis adheme por la gaya festi.

Lu nun ne lektas, ma desesperante pazadas avane e retroe. Scrooge regardis la Fantomo, e trauroze agitante sua kapo, anxie regardetis la pordo.

Ol apertesis; e puerineto, multe plu yuna kam la yunulo, kurante eniris, ed embracis lu, ed ofte kisis lu, salutante lu kom sua ‘Kara, kara fratulo.’

‘Me venas por duktar tu adheme, kara fratulo!’ dicis la puerino, e klakis sua manueti, ed inklinis su por ridar. ‘Por duktar tu adheme, adheme, adheme!’

‘Kad adheme, mikra Fan?’ replikis la yunulo.

‘Yes!’ dicis la puerino, plena de gayeso. ‘Adheme, por sempre. Adheme, por sempre. Patro esas tante multe plu benigna kam il olime esis, por ke hemo similesas Cielo! Il parolis tante dolce a me dum ul kara nokto, kande me enlitigis me, ke me ne timis itere demandar, ka tu darfas venar adheme; e lu dicis, Yes, tu devas; ed

il sendis me per karoso por adduktar tu. E tu esez viro!' dicis la puerino, larje apertante l'okuli, 'e nulatempe retrovenez adhike; ma komence, ni esez kune dum la tota Kristonasko, e juez la maxim gaya tempo en la tota mondo.'

'Tu esas advere muliero, mikra Fan!' klamis la yunulo.

El klakis la manui e ridis, e probis tushar lua kapo; ma esante tro mikra, itere ridis, e stacis pedpinte por embracar lu. Pose el tireskis lu, pro avideso infantal, vers la pordo; e lu, ne antipatiema, iris kun el.

Voco terorinda en la koridoro klamis, 'Portez adinfre la kofro di sioro Scrooge, ho!' ed en la koridoro aparis la skolestro ipsa, qua regardegis sioro Scrooge per degneso feroca, e multe destranquiligis lu per presar lua manuo. Il pose duktis Scrooge e lua fratino aden tremanta salono tam simila a puteo kam on ulatempe vidis, ube la mapi sur la parieti, e la globi cielal e teral en la fenestri, esis vaxatra pro koldeso. Hike il aparigis karafo de vino stranje hela, e bloko de kuko stranje pezoza, e donis porcioni di ta friandaji a la yuni; samatempe il sendis magra servisto por ofrar glasedo de 'ulo' a la veturisto, qua respondis, ke lu dankas la sioro, ma se ol venas ek la sama robineto de qua lu antee gustabis, lu preferus nulo. La kofro di sioro Scrooge nun esis ligita a la suprajo dil karoso, la gepueri volunte adiis la skolestro; ed enirante la karoso, gaye vehis alonge la garden-voyo; la roti rapide forjetis la pruino e nivo del obskura folii dil verdaji quale spumo.

'Sempre kreuro delikata, quan expiro povus velkigar,' dicis la Fantomo. 'Ma el havis granda kordio!'

‘Yes ya,’ kriis Scrooge. ‘Vu esas justa. Me ne negus lo, Spirito. Deo interdiktez lo.’

‘El mortis kom muliero,’ dicis la Fantomo, ‘ed havis, me supozas, filii.’

‘Un filio,’ Scrooge replikis.

‘Vere,’ dicis la Fantomo. ‘Vua nevulo!’

Scrooge semblis esar destranquila; e respondis kurte, ‘Yes.’

Quankam li jus livabis la skolo dop li, li nun esis en la stradi trafikoza di urbo, ube iradis preterpasanti ombratra; ube veturi e karosi ombratra luktis por la voyi, ed ube esis omna disputi e tumulti di reala urbo. Esis sat klara, pro l’ornamentaji dil butiki, ke hike anke esas Kristonasko; ma esis vespero, e la stradi esis lumizita.

La Fantomo haltis avan la pordo di certena magazino, e questionis, ka Scrooge konocas ol.

‘Konocas ol!’ dicis Scrooge. ‘Ka me hike esis aprentiso?’

Li eniris. Vidante oldulo surhavante peruko Walsana, sidante dop skribtablo tante alta, ke se il esabus plu alta de du inchi, il frapabus sua kapo an la plafono, Scrooge tre ecitate kriis:

‘Ho, esas olda Fezziwig! Benedikez ilua kordio; esas Fezziwig, itere vivanta!’ Olda Fezziwig forpozis sua plumo, e regardis la horlojo, qua indikis sep kloki. Il fricionis sua manui; adjustigis sua jileto kapaca; ridis per sua toteso, de sua shui til sua bonvol-organo; e klamis per voco komfortoza, oleatra, richa, grasa, jokema:

‘Yo ho, he! Ebenezer! Dick!’

L’olima su-ipsa di Scrooge, nun yuna viro, briske eniris kun sua aprentiso kompananta.

‘Dick Wilkins, me es certa!’ dicis Scrooge a la Fantomo. ‘Ho me, yes. Yen, il. Il multe afecionis me, ta Dick. Kompatinda Dick! Ho me, ho me!’

‘Yo ho, mea pueri!’ dicis Fezziwig. ‘Nula plusa laboro canokte. La vespero ante Kristonasko, Dick. Kristonasko, Ebenezer! Ni pozez la shutri,’ kriis olda Fezziwig, per lauta klako dil manui, ‘ante ke on povas dicar Jack Robinson!’

On ne kredus, quale ta du kerli obediis! Li kuregis aden la strado kun la shutri—un, du, tri—pozis oli—quar, kin, sis—stangizis e rigle klozis oli—sep, ok, non—e retrovenis ante ke on povus atingar dek-e-du, anhelante quale kurkavali.

‘Hili-ho!’ kriis olda Fezziwig, e saltis adinfre del alta skribtablo per ajileso miraklatra. ‘Forpozez la mobli, mea pueri, ni havez multa spaco hike! Hili-ho, Dick! Chirup, Ebenezer!’

Forpozez la mobli! Esis nulo quan li ne forpozus, o ne povus forpozar, kande olda Fezziwig spektas. Omno esis facita ante un minuto. Omna mobli esis forpozita, quaze retretigita por sempre del vivo publika; la pavimento esis balayita ed aquizita, la lampi emundita, kombustaji amasigita en la fairo; e la magazino divenis balchambro tam komoda e varma e sika e brilanta kam on dezirus vidar dum nokto vintral.

Envenis violinisto portante muzik-libro, qua iris ad alta skribtablo e facis orkestro ek ol, ed akordigis l’instrumento quale kinadek stomak-dolori. Envenis la spozino Fezziwig, un vasta rideto solida. Envenis la tri filiineti Fezziwig, ridegante ed aminde. Envenis la sis yunuli kurtezanta quin eli kordio-laceris. Envenis la yunuli e yunino employata dal firmo. Envenis la domservistino kun elua kuzo, la bakisto. Envenis la

koquisto, kun l'amiko partikular di elua fratulo, la lakto-vendisto. Envenis la puerulo del firmo vicina, quan on suspektis ne havar sat multa nutraji de sua mastro; lu esforcis celar su dop la puerino de la nexte apuda domo, quan on ja pruvabis sufrir oreli tirita da elua mastrino. Li omna envenis l'unu pos l'altru; uli pudoreme, uli tirante; li omna envenis, irgamaniere ed omnamaniere. Iris li omna, duadek pari samatempe, dansante unsinse e turnante su altrasinse; cirklatre per diversa etapi di parigo afecionoza; l'olima chefa paro sempre en la plaso nejusta; la nova chefa paro quik dansante; omni esis fine chefa pari ed esis nula lasta paro por helpar. Tatempe olda Fezziwig klakis la manui por haltigar la danso e kriis, 'Bone facita!' e la violinisto plunjis sua vizajo varmega aden poto de biro provizita por ta skopo. Ma riaparante, lu refuzis repozar, e quik rikomencis, quankam ne ja esis dansanti, quale se l'altra violinisto exhaustita esabis portita adheme sur shutro; e quale se lu esis tote nova homo qua rezolvas tote vinkar su o perisar.

Esis plusa dansi, ed esis amendi, e plusa dansi, ed esis kuko, ed esis puncho varmega, ed esis granda kolda rostajo, ed esis granda karno-peco boliigita, ed esis pasteti de frukti, e multa biro. Ma la granda efekto dil vespero venis pos la rostajo e boliigitajo, kande la violinisto (lu esis ruzema hundo, remarkez! La tipo de homo qua savas lua aferi plu bone kam vu o me povas dicar!) pleis 'Sinioro Roger de Coverley.' Lore olda Fezziwig staceskis por dansar kun la spozino Fezziwig. Anke kom la chefa paro; e bona laboro por li: duadek-e-tri o -quar pari de parteneri; homi neociema; homi qui ya dansis, e ne intencis marchar.

Ma se esabus la duoplo de li—ha, mem la quaroplo—olda Fezziwig egalabus li ed anke la spozino Fezziwig. Pri *el,* el dignis esar ilua partenero en omna sensi dil vorto. Se lo ne esas granda laudo, dicez ulo plu granda, e me uzos ol. Advera lumo semblis venar de la suri di Fezziwig. Oli brilis en la tota danso quale luni. On ne povus irgatempe predicar ube oli iros nun. E pos ke

olda Fezziwig e la spozino Fezziwig dansabis; avancar e retretar, prenar la manui dil partenero; reverencar e reciproke reverencar; korko-tiro; filizar agulo, e retroe a la plaso; Fezziwig 'cizagis'—cizagis tante habile, ke lu semblis palpebragar per sua gambi, e riganis sua pedi sen shancelar.

Kande la horlojo sonis dek-e-un kloki, ca balo domal finis. Siorulo e siorino Fezziwig iris a lia plasi, singlu ye singla latero dil pordo, e presis la manuo di singla homo kande lu ekiris, deziris a lu felica Kristonasko. Kande omnu ekirabis ecepte la du aprentisi, li same agis a li; e tale la voci gaya diminutis, e la yunuli livesis a lia liti, qui esis sub la vendotablo en la dopa chambro.

Dum ta tota tempo, Scrooge agabis quale dementulo. Lua kordio ed anmo esis en ta ceno, e kun lua olima su-ipsa. Lu konfirmis omno, rimemoris omno, juis omno, e sentis la maxim stranja agiteso. Ne til nun, kande la brilanta vizaji di lua olima su-ipsa e di Dick esis forturnita, lu rimemoris pri la Fantomo, e koncieskis, ke ol direte regardas lu, e ke la lumo sur olua kapo brulas tre klare.

'Esis mikrajo,' dicis la Fantomo, 'por igar ca sensenca homi esar tante gratitudoza.'

'Mikra!' ekis Scrooge.

La Spirito signifis, ke lu askoltez la du aprentisi, qui babilis emocoze por laudar Fezziwig: e lin askoltinte, dicis:

'Quo! Ka ne esas? Il spensis nur kelka pundi de vua pekunio mondal: tri o quar, forsan. Ka to esas tante multa, ke ilu meritez ca laudado?'

'To ne importas,' dicis Scrooge, iracema pro la komenturo, e parolis nekonciante quale sua olima, ne nuna su-ipsa. 'To ne importas, Spirito. Il havas la povo

igar ni esar felica o desfelica; igar nia laboro esar lejera od opresiva; plezuro o laborego. Dicez, ke ilua povo esas en vorti e regardi; en kozi tante mikra e tante sensignifika, ke esas neposibla kontar oli; ka do? La feliceso quan il donis esis tante granda, quale se ol kustis richaji.'

Lu sentis la regardeto dil Spirito, e cesis.

'Quo esas?' demandis la Fantomo.

'Nulo specal,' dicis Scrooge.

'Ulo, me supozas?' la Fantomo insistis.

'No,' dicis Scrooge. 'No. Me dezirus dicar un o du vorti a mea klerko. Nur to.'

Lua olima su-ipsa extingis la lampi kande lu dicis lo; e Scrooge e la Fantomo itere stacis flanko an flanko en l'extera aero.

'Mea tempo kurteskas,' dicis la Fantomo. 'Hastez!'

Lo ne esis dicita a Scrooge, od ad irgu quan lu vidis, ma quik efektigesis. Nam itere Scrooge vidis sua su-ipsa. Lu nun esis plu evoza; viro en la floro di evo. Lua vizajo ne havis la linei harda e rigida di plu tarda yari; ma ol komencis portar la signi di sucio ed avareso. En l'okulo esis movado avida, avara, e destranquila, qua montris la pasiono qua radifikabis, ed ube l'ombro dil arboro kreskanta falos.

Lu ne esis sola, ma sidis apud bela yunino portanta vesto traural: en elua okuli esis lakrimi, qui cintilifis en la lumo brilanta de la Fantomo di Kristonasko Pasinta.

'Poke importas,' el dicis nelaute. 'Segun vu, tre poke. Altra idolo diplasas me; e se ol povas joyigar tu e konsolacar tu dum venonta tempo, quale me esforcabus, me havas nula yusta kauzo chagrenar.'

'Qua Idolo diplasas tu?' lu replikis.

'Ora idolo.'

‘Yen la yusta traktado dil mondo!’ lu dicis. ‘Esas nulo quan lu traktas tam severe kam povreso; ed esas nulo quan ol deklaras kondamnar tam severe kam persequar richeso!’

‘Tu tro multe timas la mondo,’ el dolce respondis. ‘Tua omna esperi esas absorbita dal espero esar ultre la posibleso di olua reprocho shaminda. Me vidis tua plu nobla aspiri unope falar de tu, til ke la mastro-pasiono, Gano, tenegas tu. Ka ne?’

‘Ka do?’ lu respondis. ‘Mem se me divenis tante plu saja, ka do? Me ne chanjis pri tu.’

El negis per kapsigno.

‘Ka yes?’

‘Nia kontrato esas olda. Ol facesis kande ni amba esis povra e kontenta esar tale, til ke, en bona tempo, ni povus plubonigar nia stando publika per laborado pacienta. Tu *ya* chanjesas. Kande ni facis ol, tu esis altra viro.’

‘Me esis puerulo,’ lu nepaciente dicis.

‘Tua propra emoco dicas a tu, ke tu ne esis to quon tu nun esas,’ el replikis. ‘Me esas. To quo promisis feliceso, kande ni havis un kordio, esas nun mizeroza kande ni esas du. Quante ofte e quante akute me meditis lo, me ne dicos. Suficas, ke me ya meditis lo, e povas liberigar tu.’

‘Ka me ulatempe demandis libereso?’

‘Per vorti, no. Nulatempe.’

‘Do per quo?’

‘Per karaktero chanjita; per anmo chanjita; per altra viv-atmosfero; per altra Espero kom olua granda skopo. Per omno qua valorigis mea amo en tua vido. Se to nulatempe esabus inter ni,’ dicis la yunino, e milde

ma direte regardis lu, 'dicez a me, ka tu serchus me ed esforcus ganar me nun? Ha, no!'

Lu semblis cedar su a la yusteso di ca supozajo malgre su. Ma lu dicis luktante, 'Tu pensas, no.'

'Me joyoze altre pensus, se me povus,' el respondis, 'Cielo savas lo! Kande *me* saveskas tala Verajo, me savas quante forta e nerezistebla ol esas. Ma se tu esus hodie libera, morge, hiere, ka mem me kredus, ke tu elektus yunino sendota?—tu qua, mem en tua intimeso kun el, evaluas omno segun Gano; od, elun elektinte, se dum un instanto tu tante trompus tua principo guidanta, ka me ne savas, ke tua repento certe sequus? Me ya savas; e me liberigas tu. Per plena kordio, pro amar ta qua tu olime esis.'

Lu paroleskis; ma forturninte la kapo, el duris parolar: 'Tu forsan—la memorajo pri to quo esas pasinta mi-igas me esperar ke yes—doloros pro ico. Pos tre, tre kurta tempo tu forpozos la memorajo, joyoze, kom sonjo neprofitoza, de qua tu fortunoze vekis. Me deziras, ke tu esez felica en ta vivo quan tu elektis!'

El foriris, e li separis su.

'Spirito!' dicis Scrooge, 'montrez nulo plusa a me! Duktez me adheme. Pro quo vu delektas tormentar me?'

'Un plusa ombro!' klamis la Fantomo.

'Nulo plusa!' kriis Scrooge. 'Nulo plusa! Me ne deziras vidar ol. Montrez nulo plusa a me!'

Ma la Fantomo neindulgema kaptis lu en sua brakii, e koaktis lu vidar to quo lore eventis.

Li esis en altra ceno e loko; chambro, ne tro granda o bela, ma tote komfortoza. Apud la fairo vintral sidis belega yunino, tante multe simila a la lasta, ke Scrooge kredis, ke el esis la sama yunino, til ke lu vidis *elu*, nun

kom bela damo, sidante opozante elua filiino. La bruiso en ca chambro esis tote tumultoza, nam esis plu multa pueri ibe kam Scrooge agitata povis kontar; e, ne simile a la poemo famoza, ne esis quaradek pueri qui kondutas su quale un, ma singla puero kondutis su quale quaradek. La konsequi esis nekredeble tumultoza; ma nulu semblis suciar; kontree, la matro e filiino totkordie ridis, e multe juis ol; e la filiino balde partoprenis la ludi, ed esis senkompate spoliata da la yuna banditi. Utinam me esez un de li! Quankam me nulatempe povus esar tante nejentila, no, no! Me ne por la richaji dil tota mondo povus aplastar ta hararo tresigita, e desnetigar ol; e pri ta precoza shueto, me ne fortirus ol, benedikez mea anmo! por salvar mea vivo. Pri mezurar elua tayo kom ludo, quale li, yunaro audacoza, me ne povus; me expektabus, ke mea brakio kreskez cirkum ol kom puniso e nulatempe rekteskez. Ma me konfesas, ke me ya prizus tushir elua labii, questionir el, por ke el apertez oli; regardir la cilia di elua okuli qui regardas adinfre, e me nulatempe redeskus; liberigir har-ondi, nur un loklo di qui esus memorigilo senpreca: kurte, me prizus, me ya konfesas, havir la yuro di puero, ma restir sat multa viro por konocar olua valoro.

Ma nun audesis frapado ye la pordo, e tante multa kaoso quik sequis, ke el kun vizajo ridanta e robo spoliata esis portita vers ol kom centro di grupo reda e tumultoza, en bona tempo por salutar la patro, qua envenis kun homo charjata per ludili e donacaji Kristonaskal. Lore la klamado e luktado ed asalto facesis kontre la portisto sendefensa! Li klimis lu per sidili kom skaleri por plunjar aden lua poshi, spoliis lu por la paketi kovrita per bruna papero, forte tenegis

lua kravato, embracis lua kolo, batis lua dorso, e pedfrapis lua kruri pro afeciono nerepresebla! Klami de surprizo e joyo pro singla paketo recevata! L'anunco terorinda, ke l'infanto deskovresis pozir pupeo-padelo aden sua boko, ed esis suspektita glutir dindo fiktiva qua esabis glutinita a ligna plado! L'alejo imensa, deskovrinte ke to esas misalarmo! La joyo, e gratitudo, ed extazo! Omno esas nedeskriptebla. Suficas dicar, ke gradope la pueri e lia emoci ekiris la salono, e l'unu pos l'altru iris a la suprajo dil domo per la gradi dil eskalero; ube li enlitigis su, e tale quieteskis.

E nun Scrooge plu atencoze regardis, dum ke la mastro dil domo, la filiino afecionoze inklinante su sur lu, sideskis kun el ed elua matro ye sua propra herdo; e kande lu pensis, ke altra tala kreitino, tam gracioza e talentoza kam el, forsan nomabus lu elua patro, ed esabus printempo dum la magra vintro di lua vivo, lua vido tre multe obskureskis.

'Belle,' dicis la spozulo, e ridetante turnis su a sua spozino, 'me vidis old amiko di tu caposdimeze.'

'Qua esis?'

'Divinez!'

'Ma quale? Tut, ka me ne savas?' el pluse dicis per la sama respiro, e ridis dum ke il ridis. 'Sro Scrooge.'

'Esis sro Scrooge. Me pasis la fenestro di lua kontoro; e pro ke ol ne esis klozita, e pro ke lu havis kandelo interne, me ne povis evitar vidar lu. Lua asociito jacas mortante, on dicas; ed ibe lu sidis sole. Tote sola en la mondo, me supozas.'

'Spirito!' dicis Scrooge per rauka voco, 'forigez me de ca loko.'

‘Me dicis a vu, ke olti esas l’ombri di to quo eventis,’ dicis la Fantomo. ‘Ne blamez me, ke oli esas to quon li esas!’

‘Forportez me!’ klamis Scrooge. ‘Me ne povas tolerar ol!’

Lu turnis su vers la Fantomo, e vidante, ke lu regardas per vizajo en qua ulamaniere esis fragmenti di omna vizaji quin ol montrabis a lu, luktis kun lu.

‘Forirez! Retroduktez me! Ne plus frequentez me!’

Dum ta luktado, se on darfas nomar lukto to dum qua la Fantomo sen videbla rezisto restis tranquila sub omna esforci dil enemiko, Scrooge remarkis, ke lua lumo brulis alte e brilante; e neprecize ligante ta fakto a lua influo super lu, sizis l’extingilo-chapelo e per subita movo presis ol adsur lua kapo.

La spirito falis sub ol, por ke l’extingilo kovris lua tota formo; ma, quankam Scrooge presis ol per sua tota forteso, lu ne povis celar ta lumo, qua brilis desub ol kom neruptita inundo sur la sulo.

Lu koncieskis, ke lu exhaustesis, e vinkesis da somnolemeso nerezistebla; pluse, ke lu esas en sua propra dormo-chambro. Lu unfoye pluse presis la chapelo; lua manuo laxeskis; e lu apene havis sat multa tempo por shancelar a la lito ante ke lu dormeskis profunde.

STANCO TRI

La Duesma del tri fantomi

Vekante meze di ronko enorma, e rekte sideskante en la lito por ordinar la mento, Scrooge ne bezonis esar informita, ke la klosho itere komencas la stroko di un kloko. Il sentis, ke il esas rikonciigita en la justa instanto, por l'unika skopo konversar kun la duesma kuriero sendita a lu per l'interveno di Iakob Marley. Ma trovante, ke il deskomode koldeskas pro kurioze pensar, qua lit-kurtenon ta nova fantomo fortiros, il ipsa fortiris li omna, ed itere jaceskante, akute regardis cirkum la lito. Nam il volis defiar la Spirito quik kande ol aparos, e ne volis esar suprizita ed nervozigita.

Homi indulgema, qui esas fiera savar kelka habila stroki, ed esar generale kapabla, expresas la grandeso di sua kapableso por aventuro per asertar, ke li povas facar omno de pugno-frapo ad hom-mortigo; inter ta du extremaji, sendubite, esas rango de temi larja ed ampla. Sen tante forte asertar lo pri Scrooge, me darfas demandar tua kredo, ke il esis preparata por irga sorto de stranja aparo, e ke nulo de infanto til rinocero tro multe astonus lu.

Or, preparata por preske irgo, il tote ne esis preparata por nulo; konseque, la klosho sonante la kloko un, e

nula formo aparante, il konvulsis violentoze e trepidante. Kin minuti, dek minuti, un quarimo di horo forpasis, ma nulo venis. Dume il jacis sur sua lito, la centro e kerno di brilo de reda lumo qua fluas adsur ol kande la horlojo anuncis la kloko; e qua, esante nur lumo, plu pavorigis il kam dekeduo de fantomi, nam il esis senpova komprenar ol, o to quon ol facos; ed il ulafoye timis, ke il forsan divenas tainstante kazo interesiva di kombusto spontana, sen la konsolaco konocar ol. Tandem, tamen, il penseskis—quale tu o me quik penseskus; nam esas sempre ti qui ne experiencas ula situeso qui savas to facenda, e sendubite facus to—tandem, me dicas, il penseskis, ke la fonto e sekretajo di ta lumo fantomatra esas en l'apuda chambro, de qua, segun plusa inquesto, ol semblis brilar. Ta ideo kaptante ilua mento, il nelaute staceskis e tranis sua pedi pantoflizita a la pordo.

Tushante la seruro, instante stranja voco advokis il per ilua nomo, ed imperis, ke il enirez. Il obediis.

Ol esis ilua propra chambro. Sendubite. Ma ol esis astonante chanjita. La muri e plafono esis ornita per verdaji vivanta, til ke ol semblis esar bosko, de omna parto di qua beri brilis. L'akuta folii di ilexo, mistelo, ed hedero reflektis la lumo, quale se tante multa speguleti esis ibe dissemita; e tam granda flami mujis en la kameno kam ta matida herdo nulatempe vidabis de pos la tempo di Scrooge, o Marley, o dum multa vintri pasinta. Amasigita sur la pavimento por facar quaza trono esis dindi, gansi, vildi, hani, apri, granda karno-peci, porki, longa girlandi ek socisi, pasteti, pudingi, bareli de ostri, kastani varmega, pomi skarlata, oranji sukoza, piri saporoza, enorma kuki, e bolianta boledi de puncho, qui obskurigis la chambro per sua vaporo

delicoza. Sur ta kanapeo komfortoze sidis gaya Giganto, glorioza al okuli; lu portis torcho brulanta, en formo simila ad Abundo-korno, ed alte tenis ol por lumizar Scrooge kande il regardetis de dop la pordo.

'Enirez!' klamis la Fantomo. 'Enirez! e plu bone konoceskez me, sioro!'

Scrooge timide eniris, ed abasis sua kapo avan ta Spirito. Il ne esis ta olima Scrooge obstinema; e quankam l'okuli dil Spirito esis klara e benigna, il ne juis regardar oli.

'Me esas la Fantomo di Kristonasko Nuna,' dicis la Spirito. 'Regardez me!'

Scrooge respektoze facis lo. Lu surhavis nur simpla robo o mantelo profunde verda, bordizita per blanka furo. Ta vesto pendis tante laxe del figuro, ke lua larja sino esis nuda, quale se ol desestimas esar shirmita o celita da artifico. Lua pedi, videbla sub l'ampla falduri dil vesto, anke esis nuda; e sur la kapo lu havis nulo altra kam girlando ek ilexo, puntizita per glacio-denti briletanta. Lua profunde bruna lokli esis longa e libera; tam libera kam lua vizajo amikal, lua okuli cintilifanta, lua manuo desklozita, lua voco gaya, lua posturo nerestriktita, e lua mieno joyoza. Zonizanta la tayo esis gaino antiqua; ma nula glavo esis en ol, e la gaino anciena esis rustizita.

'Tu nulatempe vidis ento simila a me!' klamis la Spirito.

'Nulatempe,' Scrooge respondis.

'Nulatempe promenis kun la juniora membri di mea familio; to esas (nam me es tre yuna), mea seniora frati naskinta dum yari recenta, ka ne?' pluse dicis la Fantomo.

'Me supozas, no,' dicis Scrooge. 'Me timas, no. Ka vu havas multa frati, Spirito?'

'Plu kam mil-e-okacent,' dicis la Fantomo.

'Imensa familio por entratenar!' murmuris Scrooge.

La Fantomo di Kristonasko Nuna staceskis.

'Spirito,' submisive dicis Scrooge, 'duktez me segun vua volo. Lastanokte me koaktite ekiris, e me lernis leciono qua nun efikas. Canokte, se vu havas irgo docar, permisez me profitar de ol.'

'Tushez mea robo!'

Scrooge facis lo, e forte tenis ol.

Ilexo, mistelo, reda beri, hedero, dindi, gansi, vildi, hani, apri, karno-peci, porki, socisi, ostri, pasteti, pudingi, frukti, e puncho, omno instantale desaparis. Anke la chambro, la fairo, la reda brilo, la nokto, e li stacis en la stradi dil urbo dum Kristonasko-matino, ube (nam la vetero esis severa) la homi facis kruda, ma briska e plezanta sorto de muziko per skrapar nivo del pavaro avan sua lojeyi, e de la tekti dil domi; kun delekto extrema, la pueri vidis ol bruisoze falar aden l'infra voyo e peceteskar kom falsa niv-tempesteti.

L'avanaji dil domi aspektis sat nigra, e la fenestri plu nigra, kontrastante a la glata blanka nivo sur la tekti, a la plu sordida nivo sur la tero; to lasta esabis plugita aden sulki profunda dal roti pezoza di chari e kamioni; sulki qui centople transiris e ritransiris l'una l'altra ube la chefa stradi iris, e facis kanali intrikata, desfacile sequata, en la densa flava fango ed aquo glacioza. La cielo esis tenebroza, e la plu kurta stradi esis plenigita per nebuleto desbrila, mi-desfrostigita, mi-frostigita, di qua la plu pezoza partikuli falis kom atomi fuliginoza, quale se omna kameni en Britania, per konkordo, flamifis e brulegis segunvole. Ne esis irgo tro gaya en

la klimato od urbo, ma esis gayeso qua la maxim klara aero someral e maxim brilanta suno someral vane esforcus disipar.

Nam la homi qui shovelagis la tekti esis gaya e bonhumora; li vokis l'una a l'altra del parapeti, e de tempo a tempo jetis jokanta niv-bulo—plu amikala lansajo kam multa vort-jokaji—robuste ridis kande ol frapis e ne min robuste kande ol faliis. La butiki dil pultro-vendisti ankore esas mi-apertita, e la butiki dil frukt-vendisti glorioze brilis. Esis korbi granda, ronda, e bufanta de kastani havanta la formi di la jileti di gaya olduli, olqui indolente sternis su ye la pordi, luxoze falis aden la stradi. Esis reda onyoni Hispana, havante bruna vizaji e larja tayi, brilante obeza quale monaki Hispana; li ruzoze e libertine palpebragis de la tabuli ye la yunini preterpasanta, e modeste regardetis la mistelo pendigita. Esis piri e pomi, alte amasigita en piramidi; esis vito-grapi akrochita, pro la benigneso dil butikisti, de hoki remarkinda, por ke la boki di preterpasanti gratuite salivifez; esis amasi de avelani, muskoza e bruna, qui per sua odoro rimemorigis da on la voyeti anciena en foresti e pazi agreabla tra folii falinta; esis obskura Biffin-pomi de Norfolk, qui kontrastis a la flava oranji e limoni qui, en la kompakteso di sua korpi sukoza, urjis e pregis esar portita adheme en paper-saki e manjita pos supeo. L'orea ed arjentea fishi ipsa, pozita en bolo inter ta bela frukti, quankam de raso obtuza e de sango stagnanta, semblis komprenar, ke ulo eventas; ed omna fishi sempre cirkumnatis anhelante per eciteso lenta e senemoca.

Che la spicisti! ho, che la spicisti! preske klozita, forsan du shutri ja pozita, od un; ma tra ta aperturi, quala videti! Ne nur pro ke la balanci decensante al

vendotabli gaye sonis, o pro ke la kordeti e rulilo tante vivoze departis l'una de l'altra, o pro ke la kesteti esis adsupre ed adinfre kliktigata quale se jonglata, o mem pro ke l'odori mixita di teo e kafeo tante komplezis a la nazo, o mem pro ke la sika vitberi esis tante nombroza ed ecelanta, la mandeli tante blanka, la cinam-peci tante longa e rekta, l'altra spici tante delicoza, la frukti konfitita tante makulizita e kovrita per sukro fuzita por igar la maxim kolda spektanti sentar su pronta esvanar, e pose esar biloza. Neanke pro ke la figi esis humida e pulpoza, o pro ke la pruni Franca redeskis pro acerbeso pudoroza en sua buxi tre ornita, o pro ke omno esis bona por esar manjita ed en vesti Kristonaskal; ma la klienti esis tante okupata e tante avida pro l'esperema promiso dil dio, ke li butis l'unu a l'altru ye la pordo, sovaje kunfrapis lia korbi, e livis la kompraji sur la vendotablo, e kurante retrovenis por querar oli, e facis centi de tala erori tam bonhumore kam posible; dum ke la spicisto e sua helpanti esis tante sincera e vivoza, ke la kordii polisita per qua li fixigis lia avantuki povus esar lia propra, extere portita por inspekto publika, e por ke la chuvi Kristonaskal segunvole bekagez oli.

Ma balde la kirko-turmi sumnis omna bona homi a kirko e kapelo, e li venis, esamifis tra la stradi portante sua maxim bona vesti e sua maxim gaya mieni. Samatempe emersis de multega stradeti, voyeti e sennoma voyi homi nekontebla qui portis sua dinei adche la bakisti. Vidar ta povra festanti semblis multe interesar la Spirito, nam lu stacis flanko an flanko kun Scrooge en pordo di bakisto, e forprenante la kovrili kande la portanti preterpasis, arozis lia dinei per ul incenso de sua torcho. Ol esis ya torcho neordinar,

nam unfoye o dufoye, kande vorti iracoza pasis inter dineo-portanti qui kulbutis l'unu l'altru, lu arozis li de ol, e lia bonhumoro quik restauresis. Nam li dicis, ke esez shaminda disputar dum Kristonasko-dio. E ya to esas! Deo amez li, to esas!

Pos kurta tempo, la kloshi cesis, e la bakisti klozis sua butiki; ma esis amikala prefiguri di ta omna dinei e lia koquado en la humida makuli super omna forno di singla bakisto; ube la pavaro fumifis quale se la stoni ipsa anke koquesas.

'Kad esas saporo partikular en to quon vu arozas de vua torcho?' questionis Scrooge.

'Ya esas. Mea propra.'

'Kad ol hodie efikus sur irga dineo?' questionis Scrooge.

'Sur irga dineo benigne donita. A povra dineo, precipue.'

'Pro quo a povra dineo?' questionis Scrooge.

'Pro ke ol maxime bezonas ol.'

'Spirito,' dicis Scrooge, pos pensir dum instanto, 'me astonesas ke vu, de omna enti en la multa mondi cirkum ni, dezirez jenar la posibleso di plezuro inocenta di ta homi.'

'Me!' kriis la Spirito.

'Vu privacus li de la moyeno dinear omna sepesma dio, ofte l'unika dio, on dicas, kande li fakte dineas,' dicis Scrooge. 'Ka ne?'

'Me!' kriis la spirito.

'Ka vu volas klozar ta butiki dum la Sepesma Dio?' dicis Scrooge. 'To signifikas lo sama.'

'Ka *me* volas!' kriis la Spirito.

'Pardonez me, se me eroras. On facas lo per vua nomo, o per la nomi di ula parenti,' dicis Scrooge.

‘Esas uli sur vua tero,’ replikis la Spirito, ‘qui pretendas konocar ni, e qui facas lia agi de pasiono, fieracho, mala volo, odio, envidio, piacheso, ed egotismo per nia nomo, qui esas tam multe nekonocata da ni e da nia omna parenti kam se li nulatempe vivabis. Rimemorez to, ed akuzez li pri lia agi, ne ni.’

Scrooge promisis, ke il ya facos lo; e li avaniris, nevideble quale antee, aden la suburbi dil urbo. Esis qualeso remarkinda dil Fantomo (quan Scrooge remarkabis che la bakisto), ke malgre lua grandeso, lu povus facile fitar su ad omna loki; e ke lu stacas tam gracioze sub basa tekto e tam simile ad ento supernatura, kam en altega halo.

E forsan esis la plezuro per qua la Spirito montris sua povo, od altre esis lua propra benigna, jeneroza, robusta naturo e lua simpatio por omna povri, qua duktis lu direte adche la klerko di Scrooge; nam adibe lu iris, e portis Scrooge tenanta la robo; e ye la solio dil pordo la Fantomo ridetis, e pauzis por benedikar la lojeyo di Bob Cratchit per la arozo de sua torcho. Imaginez! Bob ipsa ganis nur kinadek ‘bob’-i omnasemane; il saturdie pozis en sua posho nur kinadek kopiuri di sua prenomo; ma la Fantomo dil Kristonasko Nuna benedikis ilua lojeyo havanta nur quar chambri!

Lore aparis siorino Cratchit, la spozino di Cratchit, povre vestizita per robo dufoye turnita, ma eleganta per rubandi, qui esas chipa e kreas beleso po kelka monet-peci; ed el pozis la tablo-tuko, helpata da Belinda Cratchit, la duesma del filiini, anke eleganta per rubandi; dume sioro Peter Cratchit plunjis forko aden poto de terpomi, kaptante l’extremaji di sua kolumo enorma (la posedajo di Bob, grantita a la filiulo

ed heredulo pro la dio) en sua boko, qua joyis trovar su tante galante vestizita, e deziregis ostentar sua linji en la parki segunmoda. Nun kurante venis du plu mikra Cratchit-i, puerulo e puerino, qui klamis, ke exter la butiko dil bakisto li flarabis la ganso e konocabis ol kom sua propra; e joyegante pro pensar pri salvio-ed-onyoni, ta yuna Cratchit-i dansis cirkum la tablo, ed exaltis sioro Peter Cratchit, dum ke il (ne fiere, quankam la kolumo preske sufokis il) suflis la fairo, til ke la tardanta terpomi, boliigita, laute frapetis la kovrilo dil poto por esar ektirata ed eksheligata.

'Quo eventas a via kara patro?' dicis siorino Cratchit. 'E via fratulo, Tiny Tim! E Martha ne esis tante tarda dum la lasta Kristonasko-dio, ne per mi-horo!'

'Yen Martha, matro!' kriis la du yuna Cratchit-i. 'Hura! Esas tante granda ganso, Martha!'

'Nu, esez benedikita, mea karino, tu esas tre tarda!' dicis siorino Cratchit, e kisis el dekedufoye, e desmetis elua shalo e chapelo per zelo servema.

'Ni havis multa laboro lastanokte,' replikis la yunino, 'e mustis netigar camatine, matro!'

'Nu! Ne importas, nun ke tu venis,' dicis siorino Cratchit. 'Sideskez avan la fairo, mea karino, varmigez tu, la Sinioro benedikez tu!'

'No, no! Yen, patro venas,' kriis la du yuna Cratchit-i, qui esis samatempe omnaloke. 'Celez tu, Martha, celez tu!'

Do Martha celis su, e quik eniris Bob, la patro, portante kolsharpo longa de adminime tri futi, sen kontar la franji; ilua paruzita vesti darnita e brosita por aspektar segunsezone; e Tiny Tim sur ilua shultro. Ho ve pri Tiny Tim, por lu portis grucheto, e la membri esis subtenita da fera framo!

‘Ma, ube es nia Martha?’ kriis Bob Cratchit, cirkume regardante.

‘Ne venos,’ dicis siorino Cratchit.

‘Ne venos!’ dicis Bob, pro subita falio di bonhumoro; nam il esabis kavalo por Tiny Tim de la kirko e kabrante venabis adheme. ‘Ne venas dum Kristonasko-dio!’

Martha ne prizis dupigar il, mem kom joko; do el tro frue venis de dop la pordo dil kabineto, e kuris ad ilua brakii, dum ke la du yuna Cratchit-i tranis Tiny Tim al laveyo, por ke il audez la pudingo kantar en la marmito.

‘E quale kondutis Tiny Tim?’ questionis siorino Cratchit, pos jokir pri la kredemeso di Bob, e pos ke Bob embracis sua filiino tam multe kam il deziris.

‘Tam bone posible,’ dicis Bob, ‘mem plu bone. Lu ulamaniere divenas pensema, pro tante ofte solitare sidar, e pensas la maxim stranja pensaji quin tu audus. Lu dicis a me, dum ke ni venis, ke lu esperas, ke la homi vidabis lu en la kirko, pro ke lu es kriplo, e forsan li plezesas rimemorar dum Kristonasko-dio ta qua igis la kripli marchar e la blindi vidar.’

La voco di Bob tremis parolante, e plue tremis, kande il dicis, ke Tiny Tim pluforteskas e plusaneskas.

Lua agema grucheto audesis kliktar sur la pavimento, e Tiny Tim rivenis ante ke on povis parolar plusa vorto, akompanata da sua fratulo e fratino til sua skabelo apud la herdo; e dum ke Bob rifaldis sua paramenti—quale se, kompatindulo, li povus esar plu meskina—e mixis ulo varma kun jino e limoni en krucho, ed iterante agitis ol e pozis ol an la herdo por bolietar; sioro Peter, e la du yuna Cratchit-i ubiqua iris

por querar la ganso, kun qua li balde ceremoniale rivenis.

Sequis tanta tumulto, ke on supozus, ke ganso esas la maxim rara de omna uceli; fenomeno plumizita, kompare a qua nigra cigno esas ordinara—e fakte, ol ya esis tala en ta domo. Siorino Cratchit varmigis la sauco (ja facita en poteto) til ke ol sisante boliis; sioro Peter pistis la terpomi per vigoro nekredebla; damzelo Belinda sukrizis la pom-kompoto; Martha vishis la varma pladi, Bob duktis Tiny Tim por sidar kun il ye mikra angulo dil tablo; la du yuna Cratchit-i pozis sidili por omni, ne obliviis su, e gardante sua plasi, shovis kulieri aden sua boki por ne kriar por ganso-karno ante lia foyi esar servita. Tandem la dishi esis pozita, e la *benedicite* pregita. Sequis pauzo sensona dum ke siorino Cratchit, lente regardante la lamo dil kultelo de mancho til pinto, preparis su plunjar ol aden la pektoro; ma kande el facis lo, e kande la longe expektita torento de farso ekfluis, un murmuro delektita acendis cirkum la tablo, e mem Tiny Tim, ecitata da la du yuna Cratchit-i, batis la tablo per la mancho di sua kultelo, e feble kriis Hura!

Nulatempe esis tala ganso. Bob dicis, ke il ne kredis tala ganso esir koquita. Olua moleso e saporo, grandeso e chipeso, esis temi por admiro universal. Supleata per pom-kompoto e terpomi, ol esis dineo suficanta por la tota familio; fakte, quale dicis siorino Cratchit, grande delektante (regardante un atomo di osto sur la plado), li konkluze ne parmanjabis ol! Ma omnu havis sat multa, e la maxim yuna Cratchit-i, precipue, esis plenigita per salvio ed onyoni til la brovi! Ma nun, la pladi chanjata da damzelo Belinda,

siorino Cratchit sole livis la chambro—tro nervoza tolerar atestanti—por prenar la pudingo ed adportar ol.

Supozez, ke ol ne esas sat koquita! Supozez, ke ol ruptos kande ekturnata! Supozez, ke ulu klimabis la muro dil dopa korto, e furtabis ol, dum ke li esis gaya pri la ganso—supozajo qua iracigis la du yuna Cratchit-i! Multa horori esis supozata.

Yen! Granda quanto de vaporo! La pudingo venis ek la marmito. Odoro quale to di lavo-dio! To esis la tuko. Odoro quale to di restorerio e bakisto, l'una apud l'altra, ed apud ta du, lavistino! To esis la pudingo! Pos mi-minuto siorino Cratchit eniris—reda, ma fiere ridetanta—portante la pudingo, simila a makuletizita kuglego, tante harda e ferma, flamifanta en la duimo di mi-litro de brandio acendita, ed ornita per ilexo Kristonaskal insertita aden la kolmo.

Ho, pudingo marveloza! Bob Cratchit dicis, mem kalme, ke il konsideras ol kom la maxim granda suceso atingita da siorino Cratchit de pos lia mariajo. Siorino Cratchit dicis, nun kande el ne plus anxias, ke el dubitabis la qualeso dil farino. Omnu parolis pri ol, ma nulu dicis o pensis, ke ol esas mikra pudingo por granda familio. To esabus pura herezio. Irga Cratchit redeskus dicar lo.

Tandem la dineo esis finita, la tuko forprenita, la herdo netigita, e la fairo alimentita. La mixuro en la krucho esis gustita e trovita esar perfekta; pomi ed oranji esis pozita adsur la tablo e shoveledo de kastani adsur la fairo. Lore la tota Cratchit-familio cirkondis la herdo, en to quon Bob Cratchit nomis cirklo, to esas, mi-cirklo; e ye la kudo di Bob Cratchit esis la vitraji dil familio. Du glasi e laktovajuyo sen anso.

Olti kontenis la varma mixuro del krucho, tamen, tam bone kam ora gobleti; e Bob servis ol kun mieno brilanta dum ke la kastani sur la fairo krakis e laute krepitis. Lore Bob tostis:

‘Felica Kristonasko por ni omna, mea kari. Deo benedikez ni!’

Ton la tota familio repetis.

‘Deo benedikez ni, omnu!’ laste dicis Tiny Tim.

Lu sidis tre proxim sua patro sur sua skabeleto. Bob tenis lua manueto velkinta, quale se il amas la puero, e volas retenar lu apude, e timegis, ke lu esos forprenita.

‘Spirito!’ dicis Scrooge, per intereso ne sentita til nun, ‘dicez a me, ka Tiny Tim vivos?’

‘Me vidas skabelo neokupata en la povra kamen-angulo, e grucho sen posedanto, sorgeme prezervata. Se ta ombri restos nechanjita dal Futuro, la puero mortos.’

‘No, no,’ dicis Scrooge. ‘Ho no, Spirito benigna! dicez, ke lu esos indulgita.’

‘Se ta ombri restos nechanjita dal Futuro, nulu altra de mea raso,’ replikis la Fantomo, ‘trovos lu hike. E quo? Se lu probable mortos, lu plu bone facez lo, e diminutez la habitantaro superflua.’

Scrooge abasis sua kapo por audar sua propra vorti citata dal Spirito, ed esis vinkita da penitenco e chagreno.

‘Homo,’ dicis la Fantomo, ‘se tu esas homo en la kordio, ne stalo, abstenez de ta piacheso maligna, til ke tu deskovrabos, Quo esas ta superfluo, ed Ube ol esas. Ka tu darfas decidar qua homi devas vivar, qua homi devas mortar? Forsan, segun Cielo, tu esas min valoroza e mine meritas vivar kam milioni simila a la filio di ca povrulo. Ho Deo! audar l’Insekto sur folio

diskursar pri la tro granda nombri di sua frati hungranta en la polvo!’

Scrooge abasis su pro la reprimando dil Fantomo, e tremante regardis la pavimento. Ma il quik adsupre regardis, pro audar sua propra nomo.

‘Sioro Scrooge!’ dicis Bob; ‘me propozas a vi sioro Scrooge, la Fondanto dil Festino!’

‘La Fondanto dil Festino, ba!’ kriis siorino Cratchit, e redeskis. ‘Me dezirus havar lu hike. Me donus a lu mea opinioni kom festino, e me esperas, ke lu havez bon apetito por oli!’

‘Mea karino,’ dicis Bob, ‘la filii! Kristonasko-dio!’

‘Esez Kristonasko-dio, ya,’ dicis el, ‘kande on tostas la saneso di tala odiinda, avara, harda, nesentiva homo quala sioro Scrooge. Tu savas, ke lu esas, Robert! Nulu plu bone savas kam tu, kompatindulo!’

‘Mea karino,’ esis la milda repliko di Bob, ‘Kristonasko-dio.’

‘Me tostos lu por tu e por la dio,’ dicis siorino Cratchit, ‘ne por lu. Lu havez longa vivo! Felica Kristonasko e felica nov-yaro! Lu esos tre gaya e tre felica, me ne dubitas!’

La filii pose drinkis la tosto. To esis lia unesma ago dum la festino sen sincereso. Tiny Tim laste de omni drinkis, ma lu ne prizis ol. Scrooge esis l’ogro dil familio. Dicar ilua nomo obskure ombrizis la partio, obskureso ne dispersita dum tota kin minuti.

Pos ke ol pasabis, li esis dekople tam gaya kam antee, pro alejo ke Scrooge la Nociva esas forpozita. Bob Cratchit anuncis, ke il anticipas employo por sioro Peter, per qua, se lu obtenus ol, lu ganus kin-e-sis omnasemane. La du yuna Cratchit-i multege ridis pro la nociono, ke Peter esos aferisto; e Peter ipsa penseme

regardis la fairo de inter sua kolumi, quale se il meditas quala kolokaji lu preferos, recevonte ta revenuo astonanta. Martha, qua esis povra aprentiso che chapelistino, lore informis li pri sua laboro, e quante multa hori el mustas laborar sen intervalo, e quale el intencas restar en la lito morge matine por bona e longa repozo; pro ke la morga dio esos festo-dio quan el pasos heme. El anke dicis, ke el vidabis komtino e sinioro plura dii ante nun, e la sinioro 'havis preske la sama staturo kam Peter'; ye to, Peter tiris sua kolumi tante alte, ke vu ne povabus vidar lua kapo, se vu asistabus. Dume, la kastani e la krucho facis la rondiri; e balde li juis kansono pri puero perdita qua voyajas tra nivo, kantita da Tiny Tim, qua havis voceto plendema, e ya tre bone kantis ol.

Esis nulo altranga en to omna. Li ne esis bela familio; li ne esis bone vestizita; lia shui certe ne esis aquespruva; lia vesti esis meskina; e Peter forsan konocis, probable ya konocis, l'internajo di lombardo. Ma li esis felica, gratitudoza, komplezata l'unu da l'altri, e kontenta pro la tempo; e kande li fatigesis, ed aspektis mem plu felica sub la brilanta arozado del torcho dil Spirito departanta, Scrooge regardis li, e precipue Tiny Tim, til la fino.

Nun obskureskas, e forte nivas; e dum ke Scrooge e la Spirito promenis en la stradi, la brilo dil fairi flamifanta en koqueyi, saloni, ed omna sorto de chambri esis belega. Hike, la flami cintilifanta lumizis prepari por dineo intima, varma pladi pluvarmigita avan la fairo, e profunde reda kurteni pronta esar tirita por exkluzar la koldeso ed obskureso. Ibe, omna pueri del domo kuris adextere tra la nivo por renkontrar lia spozigita fratini, fratuli, gekuzi, geonkli, e por unesme salutar li. Hike,

itere, sur la stori esis ombri di gasti kunveninta; ed ibe esis grupo de bela yunini, omnu kapucizita e furbotizita, ed omnu samatempe babilante, qui lejere kuris a domo di ula proxima vicino; e ve a la celibulo vidante eli enirar—ruzema sorcistini; ed eli bone savis lo—brilante!

Ma pro la nombro de homi irante ad asembluri amikal, on supozus, ke nulu restas che su por aceptar l'arivanti; fakte, omna domo expektis gasti, e la fairi acensis aden la kameni. Quante grande la Fantomo exultis! Quale lu nudigis sua larja sino, ed apertis sua palmo kapaca, ed avane flotacis ed ekvarsis per sua manuo jeneroza ta gayeso brilanta e nenociva adsur omno atingebla! L'acendisto ipsa dil strad-lanterni, qua avane kuris por puntizar l'obskura strado per lumeti, e qua esis vestizita por ula festino, laute ridis kande la Spirito preterpasis: quankam l'acendisto tote ne suspektis, ke esas irga kompano ecepte Kristonasko!

E nun, sen averto del Fantomo, li stacis sur erikeyo dezolata e dezerta, ube rok-amasi monstratra esis dissemita, quale se ol esas tombeyo di giganti; ed aquo extensis su segunvole, od extensabus su, ecepte ke glacio enkarcerigis ol; e nulo kreskis ecepte musko e dorno-ginesti, ed herbi aspera ed ranca. Weste la suno kushante su livis strio de redo fairatra, qua brilis ye la dezoleso dum instanto, quale okulo maligna, e desafable regardante sempre plu base, perdis su en la densa obskureso di profunda nokto.

'Qua loko to esas?' questionis Scrooge.

'Loko quan ministi habitas, ti qui laboras en l'internajo dil mondo,' respondis la Spirito. 'Ma li konocas me. Regardez!'

Lumo brilis del fenestro di kabano, e li rapide avancis vers ol. Pasante tra muro ek fango e roki, li trovis gaya homi kunvenita cirkum fairo brilanta. Esis tre olda viro e muliero, kun lia filii e la filii di lia filii, e ya mem plu yuna generaciono, omnu ornita per lia festo-vesti. L'oldulo, per voco qua rare levis su super l'ululo dil vento del dezerto, kantis kantiko Kristonaskal a li; ol esabis kansono anciena kande lu esis puero; e de tempo a tempo li omna kantis la refreno. Tam ofte kam li kantis, l'oldulo gayeskis e kantis tre laute; e tam ofte kam li cesis, lua vigoro itere faliis.

La Spirito ne longe restis hike, ma imperis, ke Scrooge tenez la robo, e pasante super l'erikeyo, hastis adube? Kad al maro? Al maro. Scrooge hororante retroregardis e dope vidis la fino dil tero, rango de roki teroriganta; ed ilua oreli surdigesis dal tondro di aquo rulanta, mujanta, furianta en la kaverni timenda quin ol derodabis, e forte esforcis sapar la tero.

Konstruktita sur dezolata rifo de roki sinkita, du milii, cirkume, del marbordo, quan l'aqui derodis e frapis dum la tota yaro sovaja, stacis sola faro. Granda amasi de fuki adheris al bazo, e sturm-uceli—on supozus, ke li naskis del vento, quale fuko del aquo—acensis e decensis cirkum ol, simile al ondi quin li superglitas.

Ma mem hike, du viri qui sorgis la faro acendabis fairo qua tra paftrueto en la dika petra muro jetis radio brilanta ye la maro terorinda. Presante lia manui kaloza super la kruda tablo an qua li sidas, li deziris Felica Kristonasko l'unu a l'altru per kupegi de grogo; ed un de li, la plu evoza, havante vizajo domajita e cikatrizita da l'ardua vetero, quale la busto-peco di

navo anciena, kanteskis forta kansono qua similesis la ventego ipsa.

Itere la Fantomo avanhastis, super la maro nigra e tumultoza—avane, plu avane—til, tre fore, quale lu dicis a Scrooge, de irga marbordo, li venis a navo. Li stacis apud la guvernero ye la guvernilo, la guatanto ye la pruo, l'oficiri qui vigilis; figuri obskura e fantomatra en lia plasi diversa; ma singlu de li zumkantis melodio Kristonaskal, od havis pensajo Kristonaskal, od murmuris a sua kompanulo pri olima Kristonasko-dio, havante esperi qui flugas vers hemo. Ed omna viro en la navo, vigilanta o dormanta, bona o mala, ofris plu benigna vorto ad altru dum ta dio kam dum irga altra dio dil yaro, ed ulamaniere partoprenis la gayeso, e rimemoris ti quin lu amis tante distante, e savis, ke li delektas rimemorar lu.

Esis granda surprizo a Scrooge, dum ke lu askoltis la grondo dil vento, e pensis, quala solena kozo esas movar tra la sola obskureso super abismo nekonocata, la profundaji di qua esas tam profunda kam Morto; esis granda surprizo a Scrooge, tale okupata, audar rido robusta. Esis plu granda surprizo a Scrooge, rikonocar ke ol esas la rido di sua propra nevulo, e trovar su en chambro lumoza, sika, brilanta, l'apuda Spirito ridetante e regardante ta nevulo per aprobo afabla.

'Ha, ha!' ridis la nevulo di Scrooge. 'Ha, ha, ha!'

Se tu hazarde, per chanco neprobabla, konocas homo havanta plu bela rido kam la nevulo di Scrooge, me povas nur dicar, ke me anke deziregas konoceskar lu. Introduktez lu a me, e me profitos de ta konoco.

Esas yusta, equitatoza, nobla aranjuro, quankam esas infekteso en morbo e tristeso, ke esas nulo en la mondo tam nerezisteble kontagia kam ridado e bonhumoro.

Kande la nevulo di Scrooge tale ridis—embracante la flanki, ociligante la kapo, e tordante la vizajo aden konvulsi maxim extravagema—la nevino di Scrooge, per mariajo, ridis tam robuste kam il. E lia amiki asemblita, tote ne indolenta, ridegis robuste.

'Ha, ha! Ha, ha, ha, ha!'

'Lu dicis, ke Kristonasko esas absurdajo, per mea vivo!' kriis la nevulo di Scrooge. 'E lu kredis lo!'

'Plu shaminda, Fred!' indignoze dicis la nevino di Scrooge. Ta homini esez benedikita; eli sempre agas totkordie. Eli sempre esas fervoroza.

El esis tre bela; extreme bela. Havante vizajo fosetoza, bonega kun aspekto sempre surprizita; boketo repleta, qua semblis esar facita por kisi—e sendubite esis; multa bona lentigini cirkum la mentono qui kunvenis su kande el ridis; e l'okuli esis la maxim sunatra videbla en la kapo di irga hometo. Entote, el esis to quon on nomas provokanta, ma anke satisfacanta. Ho, tote satisfacanta!

'Lu esas komika oldulo,' dicis la nevulo di Scrooge, 'to esas vera; e ne tam agreabla kam posibla. Tamen, lua ofensi esas lua propra puniso, e me dicas nulo mala pri lu.'

'Me esas certa, ke lu esas tre richa, Fred,' sugestis la nevino di Scrooge. 'Adminime, tu sempre dicas lo a *me*.'

'Quo importas, mea karino!' dicis la nevulo di Scrooge. 'Lua richeso esas neutila. Lu facas nulo bona per ol. Lu ne komfortigas su per ol. Lu ne havas la satisfaco pensar—ha, ha, ha!—ke lu uldie helpos *ni* per ol.'

‘Me ne esas pacienta pri lu,’ remarkis la nevino di Scrooge. La fratini dil nevino, ed omna altra homini, expresis la sama opiniono.

‘Ho, me ya esas pacienta!’ dicis la nevulo di Scrooge. ‘Me kompatas lu; me ne povus iraceskar kontre lu per esforco. Qua sufras pro lua mala kaprici? Lu ipsa, sempre. Lu decidas antipatiar ni, ne venas dinear kun ni. Ka la konsequo? Lu ne perdis tro bona dineo—’

‘Ha, me opinionas, ke lu ya perdis tre bona dineo,’ la nevino di Scrooge interruptis. Omnu same dicis, ed on devas kredar, ke li esas judikisti kompetenta, nam li jus dineabis; e, la desero esante sur la tablo, sidis cirkum la herdo sub lamp-lumo.

‘Nu! Me multe joyas audar to,’ dicis la nevulo di Scrooge, ‘pro ke me ne tro fidas a ta yuna dom-mastrini. Quon *tu* dicas, Topper?’

Topper evidente fervoroze konsideris un de la fratini dil nevino di Scrooge, nam il respondis, ke celibulo esas exkluzito mizeroza qua ne darfas opinionar pri ta temo. Ye to la fratino dil nevino di Scrooge—la graseta yunino qua weras sintuko ek dentelo, ne el qua portas rozi—redeskis.

‘Durez, Fred,’ dicis la nevino di Scrooge, e klakis la manui. ‘Il nulatempe finas to quon il dicas! Il esas tante ridinda!’

La nevulo di Scrooge juis plusa rido, e pro ke esis neposibla evitar la kontagio—quankam la graseta fratino forte esforcis evitar ol per vinagro aromal—li unanime sequis l’exemplo.

‘Me nur intencis dicar,’ dicis la nevulo di Scrooge, ‘ke la konsequo di lua antipatio a ni, di ne festar kun ni, me opinonas, esas, ke lu perdas plura minuti agreabla, qui ne nocus lu. Me esas certa, ke lu perdas plu

agreabla kompani kam olti trovebla inter sua propra pensaji, sive en sua kontoro moldoza sive en sua chambri polvoza. Me intencas ofrar la sama invito omnayare, sive lu prizas ol sive ne, nam me kompatas lu. Lu darfas insultar Kristonasko til sua morto, ma lu ne povas evitar pensar plu benigne pri ol—me defias lu—se lu vidas me adibe irar, bonhumore, yaro pos yaro, e dicar, "Onklo Scrooge, quale vu standas?" Se to nur incitas lu legacar kinadek pundi a sua klerko kompatinda, *to* kelke valoras; e me opinionas, ke me hiere emocigis lu.'

Nun li ridis pro l'ideo, ke il emocigabis Scrooge. Ma esante tote bonhumora, e ne suciante pri irge qua li ridis, se li ya ridas, il kurajigis lia gayeso e joyoze transdonis la botelo.

Pos teo, li juis muziko. Nam li esis familio muzikal, e bone komprenis ol, kantante madrigalo o rondelo, me asertas: precipue Topper, qua povis grondar bas-voce quale reala kantisto, e nulatempe bufigis la granda veini en sua fronto, o redeskis pro ol. La nevino di Scrooge bone pleis la harpo; e pleis, inter altra melodii, simpla arieto (simpla nulajo: tu povus lernar siflar ol ante du minuti), qua esabis konocata da la puerino qua querabis Scrooge del internerio, quale la Fantomo di Kristonasko Pasinta rimemorigabis da lu. Kande sonis ta melodio, omna ceni montrita da ta Fantomo rivenis a lua mento; lu sempre plu moleskis; e pensis, ke se lu ofte askoltabus ol, yari ante nun, lu forsan kultivabus la bonfaci di vivo por sua propra feliceso per sua propra manui, sen rekursar al shovelo dil sakristo qua enterigabis Iakob Marley.

Ma li ne devocis la tota vespero a muziko. Pose li ludis per perdaji; nam esas bona ulafoye esar kindi, e

nulatempe plu bone kam dum Kristonasko, kande la povoza Fondinto ipsa esis kindo. Haltez! Unesme li blind-ludis. Komprenende. E me ne plue supozus, ke Topper esis advere blinda, kam me supozus, ke il havis okuli en sua boti. Me opinionas, ke existis komploto inter il e la nevulo di Scrooge: e ke la Fantomo di Kristonasko Nuna savis pri ol. La maniero per qua Topper persequis ta fratino graseta qua weras sintuko ek dentelo esis insulto a la kredemeso di naturo homal. Abatante la morilio, falante kontre la sidili, pedbutante la piano, sufokante su inter la kurteni, adirgube el iris, adibe il iris. Il sempre savis, ube esas la fratino graseta. Il refuzis kaptar altru. Se vu falabus an il (quale facis uli de li) ed ibe stacabus, il tale fingus esforcar sizar vu, quale esus insulto a vua kompreno; e quik formovus vers la fratino graseta. El ofte kriis, ke to ne es yusta; e fakte to ne esis. Ma kande il tandem kaptis el; kande, malgre elua omna silka susuri ed elua rapida fluktuado pasante il, il akulis el en angulo neeskapabla; lore ilua konduto esis maxim abomininda. Nam ilua pretexto ne rikonocar el, ilua pretexto, ke esis necesa tushar elua kapvesto, e pluse certigar su pri elua identeso per tushar ula ringo sur elua fingro, ed ula kateneto cirkum elua kolo, esis odiinda, monstratra! Sendubite el dicis elua opinion pri to ad il lore ke, altra blindulo agante, li kune esis tante sekrete intima dop la kurteni.

La nevino di Scrooge ne blind-ludis, ma esis komfortoza en berjero kun pedo-tabureto en komoda angulo, ube la Fantomo e Scrooge stacis proxime dop el. Ma el ludis per perdaji, ed amoris sua amoranto til admiro per omna literi dil alfabeto. Same per la ludo Quale, Kande, ed Ube, el esis tre bona, e por la sekreta joyo di la nevulo di Scrooge, tote ganis kontre la

fratini: quankam eli anke esis inteligenta, quale Topper povis dicar. Ibe esis forsan duadek homi, yuna ed olda, ma li omna ludis, ed anke Scrooge; nam, tote obliviante, pro l'intereso pri to quo eventis, ke sua voco ne sonas en lia oreli, lu ulafoye laute klamis sua konjekto, e tre ofte juste konjektis; nam la maxim bone fabrikita agulo ne esas plu akuta kam Scrooge, quankam lu fingis esar obtuza.

La Fantomo havis granda plezuro trovar lu en ta humoro, e regardis lu favoroze, kande lu pregis quale puero esar permisata restar til ke la gasti departos. Ma la Spirito dicis, ke lo ne esas posibla.

'Yen, nova ludo,' dicis Scrooge. 'Un plusa mi-horo, Spirito, nur un!'

To esis ludo nomita Yes e No, en qua la nevulo di Scrooge mustas pensar pri ulo, e l'altri mustas deskovrar quo; il respondis a lia questioni nur per yes o no, segunkaze. La vivoza question-pafado qua atakis il, extraktis de il, ke il pensas pri animalo, animalo vivanta, animalo kelke desagreabla, animalo sovaja, animalo qua grondas ed ulafoye grunas, ulafoye parolas, ed habitas London, e promenas en la stradi, e ne vivas en menajerio, e nulatempe esas buchita en merkato, e ne esas kavalo, od asno, o bovino, o bovulo, o tigro, od hundo, o porko, o kato, od urso. Ye omna nova questiono pozita, ta nevulo laute rideskis; ed esis tante multe titilita, ke il mustas staceskar del sofao e fular. Tandem la fratino graseta, en simila stando, kriis:

'Me deskovras ol. Me savas ol, Fred! Me savas ol!'

'E quo?' kriis Fred.

'Esas tua onklo Scro-o-o-o-oge!'

Ol ya esis. Admiro esis universal, quankam uli objecionis, ke la respondo ad 'Kad ol esas urso?' devis

esir ‘Yes’; pro ke la respondo negiva suficis turnar lia pensaji de sioro Scrooge, se li tale tendencabis.

‘Lu donis a ni multa amuzo, me kredas,’ dicis Fred, ‘ed esus negratitudoza ne tostar a lua saneso. Yen glasedo de vino spicizita e pronta cainstante; e me dicas, “Onklo Scrooge!”’

‘Nu! Onklo Scrooge!’ li kriis.

‘Felica Kristonasko e felica nov-yaro al oldulo, irgube lu esas!’ dicis la nevulo di Scrooge. ‘Lu ne aceptis ol de me, ma lu havez ol omnakaze. Onklo Scrooge!’

Onklo Scrooge nepercepteble divenabis tante gaya e bonhumora, ke lu sufoye tostabus l’asembluro nesavanta, e dankabus per diskurso neaudebla, se la Fantomo donabus sat multa tempo. Ma la tota ceno forpasis en la respiro dil lasta vorto dicita dal nevulo; e lu e la Spirito itere voyajis.

Li vidis multo, ed iris fore, e vizitis multa domi, ma sempre esis fino felica. La Spirito stacis apud maladi, e li esis gaya; apud ta homi en fora landi, e li esis quaze heme; apud homi baraktanta, e li esis pacienta pro plusa espero; apud povreso, ed ol richeskis. En hospico por la povri, hospitalo, e karcero, en omna refujeyo di mizero, ube vana homo per sua kurta autoritato ne klozabis la pordo por exkluzar la Spirito, lu livis sua benediko, e docis sua precepti a Scrooge.

Esis longa nokto, se ol esis nur un nokto; ma Scrooge dubitis to, pro ke la festi Kristonaskal semblis esar kondensita aden ta tempo pasita da la du. Esis anke stranja, ke dume Scrooge restis nechanjita en sua aspekto, ma la Fantomo oldeskis, evidente oldeskis. Scrooge remarkis ta chanjo, ma ne parolis pri ol, til ke li livis infanto-partio dil Dekeduesma Nokto kande,

regardante la Spirito kande li kune stacis en placo, il remarkis, ke lua hari esas griza.

'Ka la vivi di fantomi esas tante kurta?' questionis Scrooge.

'Mea vivo sur ta globo esas tre kurta,' respondis la Fantomo. 'Ol canokte finos.'

'Canokte!' kriis Scrooge.

'Canokte ye noktomezo. Audez! La tempo venas.'

Tainstante la kloshi sonis la tri quarimi pos dek-e-un kloki.

'Pardonez me, se me ne darfas tale questionar,' dicis Scrooge, intense regardante la robo dil Spirito, 'ma me vidas ulo stranja, ne di vu, qua salias de vua robo. Kad ol esas pedo od unglo?'

'Ol forsan esus unglo, nam esas karno ibe,' esis la respondo tristoza dil Spirito. 'Regardez!'

De la falduri di la robo lu revelis du pueri; mizeroza, abjekta, terorinda, odiinda. Li squatis ye lua pedi e tenegis l'extera vesto.

'Ho, Homo! regardez. Regardez, regardez adinfre!' kriis la Fantomo.

Li esis puerulo e puerino. Flava, magra, shifonizita, frunsanta, lupatra; ma anke prosternita pro humileso. Ube yuneso gracioza devis plenigir lia traiti, e tushir li per sua tinti maxim fresha, manuo ranca e velkinta, quale to di evo, pincabis e tordabis li, e pecetigabis li. Ube anjeli devas esir tronizita, diabli celis su e minacante regardegis. Nula chanjo, nula degenero, nula perverseso di humaneso, de irga sorto, tra omna misterii di la bona mondo, havas monstri tante hororinda e terorinda.

Scrooge tresayis, konsternita. Tale vidante li, lu esforcis dicar, ke li esas bela kindi, ma la vorti

strangulis su, prefere kam partoprenar tante granda mentio.

‘Spirito! Ka li esas le vua?’ Scrooge povis dicar nulo plusa.

‘Li esas dil Homaro,’ dicis la Spirito, e regardis li. ‘E li tenas me, suplikante de lia patri. Ta puerulo esas Nulsavo. Ta puerino esas Indijo. Gardar tu de li amba, ma precipue gardar tu de ta puerulo, nam sur lua fronto me vidas Judicio skribita, ecepte ke ta skriburo esez efacita. Negez lo!’ klamis la Spirito, ed extensis manuo vers l’urbo. ‘Kalumniez ti qui informas tu! Konfesez ol por tua skopi partisana, e plumaligez ol! E vartez la fino!’

‘Ka li havas nula refujeyo o rekurso?’ kriis Scrooge.

‘Kad esas nula karceri?’ dicis la Spirito, lastafoye turnante lua propra vorti kontre lu. ‘Kad esas nula indijazili?’

La kloshi sonis dek-e-du kloki.

Scrooge cirkume serchis la Fantomo, e ne vidis lu. Dum ke la lasta stroko cesis vibrar, lu rimemoris la predicajo di olda Iakob Marley, e regardante adsupre, vidis solena Fantomo, robizita e kapucizita, qua venas quale nebuleto alonge la tero vers il.

STANCO QUAR

L'Ultima fantomo

La Fantomo lente, grave, taceme, pluproxime venis. Kande ol proximeskis, Scrooge inklinis su sur sua genuo; nam la Fantomo semblis dissemar tenebro e mizero aden la aero tra qua ol movas.

Ol drapiresis per profunde nigra vesto qua celis olua kapo, olua vizajo, olua formo, e livis nulo videbla ecepte un manuo extensita. Sen to, on povus nur desfacile distingar olua figuro del nokto, e distingar ol del obskureso cirkondanta.

Lu sentis, ke ol esas altstatura ed impozanta, kande ol venis, e ke olua prezenteso misterioza plenigis lu per timo solena. Lu savis nulo pluse, nam la Spirito nek parolis nek movis.

'Me esas koram la Fantomo dil Kristonasko Venonta?' dicis Scrooge.

La Fantomo ne respondis, ma adinfre indikis per sua manuo.

'Vu montros a me ombri di kozi qui ne ja eventis, ma eventos en la tempo futura,' Scrooge pluse dicis. 'Ka ne, Spirito?'

La supra parto dil vesto dum instanto kuntiresis en la falduri, quale se la Spirito inklinis sua kapo. To esis l'unika respondo recevata.

Quankam lu nun esis aklimata a kompani fantomal, Scrooge tante multe timis la formo tacema, ke sua gambi tremis sub lu, e lu deskovris, ke lu apene povas staceskar, preparante su por sequar ol. La Spirito pauzis dum instanto, quale se ol remarkis lua stando e donis tempo por ke lu rekuperez su.

Ma Scrooge pro to esis mem plu mala. Lu tresayis pro hororo konfuza e nedefinita, savante, ke dop ta obskura sepulto-tuko esas okuli fantomal qui fixe regardas lu, dum ke lu ipsa, quankam lu intense regardegas, povas vidar nulo ma manuo fantomal e granda, nigra amaso.

'Fantomo del Futuro!' lu klamis, 'me plu multe timas vu kam irga Fantomo quan me ja vidis. Ma, pro ke me savas, ke vua skopo esas bonfacar, e pro ke me esperas transvivar esar altra homo kam me esis, me esas pronta akompanar vu, e facar to per kordio gratitudoza. Ka vu ne parolos a me?'

Ol ne respondis. La manuo indikis direte avane.

'Duktez me!' dicis Scrooge. 'Duktez! La nokto rapide deskreskas, e nun esas tempo precoza a me, me savas. Duktez, Fantomo!'

La Fantomo forpazis quale ol venabis. Scrooge sequis en l'ombro di olua robo, qua subtenis lu, lu supozis, e portis lu.

Li apene semblis enirar l'urbo; nam l'urbo semblis nur aparar cirkum li e cernar li per sua propra ago. Ma li esis ibe, en la centro di ol; en la Borso, inter la aferisti, qui hastis avane e retroe, e tinkligis la moneto-peci en sua poshi, e konversis en grupi, e regardis sua

posh-horloji, e penseme ed iterante tushis lia ora siglili, e tale pluse, quale Scrooge ofte vidabis li.

La Spirito haltis apud un grupeto de aferisti. Remarkante, ke olua manuo indikas li, Scrooge avancis por askoltar lia parolado.

'No,' dicis granda grasulo havante enorma mentono, 'me ne multe savas pri ol, irgakaze. Me nur savas, ke lu es mortinta.'

'Kande lu mortis?' questionis altru.

'Lastanokte, me supozas.'

'Nu, quo eventis?' questionis triesma homo, tirante granda quanto de sniflo-tabako ek tre granda tabakuyo. 'Me supozis, ke lu nulatempe mortos.'

'Deo savas,' ocitante dicis l'unesma homulo.

'Quon lu facis pri sua pekunio?' questionis homulo havanta reda vizajo e pendanta saliajo ye la pinto di sua nazo, qua tremis quale la fauco di dindulo.

'Me ne audis to,' dicis la homulo havanta granda mentono, ed itere ocitis. 'Legacis ol a lua Kompanio, forsan. Lu ne legacis ol a *me*. Me savas nur lo.'

Ta jokajo recevesis per rido generala.

'La funero probable esos tre chipa,' dicis la sama parolanto; 'nam, per mea vivo, me savas nulu qua asistos. Ka ni facez grupo e propozez ni?'

'Me ne refuzus asistar, se dejuno esos furnisita,' komentis la homulo havanta saliajo sur la nazo. 'Ma me esez nutrita, se me asistus.'

Plusa rido.

'Nu, me es la maxim nepartisala inter vi, omnakaze,' dicis l'unesma parolanto, 'nam me nulatempe weras nigra ganti, e me nulatempe manjas dejuno. Ma me ofrus irar, se altri irus. Meditante, me ne esas certa, ke me ne esis lua amiko maxim partikular; nam ni

kustumis haltar e parolar, irgekande ni renkontris l'unu l'altru. Adio!'

Parolanti ed askoltanti forflanis, e mixis su kun altra grupi. Scrooge konocis la homi, e regardis la Spirito por expliko.

La Fantomo avanglitis aden strado. Olua fingro indikis du homi qui renkontras l'unu l'altru. Scrooge itere askoltis, supozante, ke expliko hike trovesos.

Lu anke bone konocis ta homuli. Li esis aferisti: tre richa, e tre importanta. Lu sempre esforcis esar estimata da li—to esas, pri afero, nur pri afero.

'Quale vu standas?' dicis l'unu.

'Quale vu standas?' replikis l'altru.

'Bone!' dicis l'unu. 'L'olda Diablo tandem es finita, ka ne?'

'Tale on dicas,' replikis l'altru. 'Es koldega, ka ne?'

'Oportuna por Kristonasko. Vu ne esas sketero, ka yes?'

'No. No. Me pensas pri altra aferi. Bona matino!'

Nula plusa vorto. To esis lia renkontro, lia konverso, e lia departo.

Scrooge komence tendencis esar suprizita, ke la Spirito konsiderez kom importanta konversi semblante trivial; ma esante certa, ke oli ya havas ula skopo celita, il meditis pri to quo esas probabla. On ne supozez, ke oli relatas la morto di Iakob, lua olima asociito, nam to esas pasinta, e la fako di ta Fantomo esas la futuro. Neanke il povus konsiderar, ke oli relatas irga proxima konocato. Ma ne dubitante ke, ad irge qua oli relatas, oli havas ula latenta apliko etikal por plubonigar lu, lu rezolvis rimemorar omna vorto audita, ed omno vidita; e precipue observar l'ombro di su ipsa, kande ol aparos. Nam lu expektis, ke la

konduto di la futura Scrooge donos ula sugesto mankanta, e faciligos la solvuro di ta enigmati.

Lu cirkume regardis en ta loko por sua propra imajo; ma altru stacis en lua angulo kustumal, e quankam la horlojo indikis la tempo kustumal dum qua lu asistas, lu vidis nula imajo di su inter la turbi fluanta tra la Perono. Lu tamen ne multe surprizesis; nam lu meditabis vivo-chanjo en sua mento, ed opinionis ed esperis, ke lu tale vidis ta nova rezolvuri facita.

Taceme ed obskure la Fantomo stacis apud lu, la manuo extensita. Vekigante su de sua inquesto pensema, Scrooge imaginis, per la pozo di ta manuo ed olua posturo relate lu ipsa, ke l'Okuli Nevidita intense regardas lu. To trepidigis lu, ed igis lu esar tre kolda.

Li departis la ceno turboza, ed iris aden parto obskura dil urbo, aden qua Scrooge nulatempe penetrabis, quankam lu rikonocis olua situeso, ed olua mala reputo. La voyi esis streta e sordida; la butiki e domi mizeroza; la homi mi-nuda, ebria, neglijanta, leda. Stradeti ed arki, quale tante multa latrin-fosi, vomis lia ofensi di odorachi, e sordideso, e vivo, aden la stradi desordinita; e la tota quartero exhalis krimino, e sordideso, e mizero.

Fore en ta kaverno malfama esis basa butiko qua saliis de sub shirmo-tekto, ube feraji, shifoni antiqua, boteli, osti, e forjetaji grasoza esas komprata. Interne sur la pavimento esis amasi de klefi rustizita, klovi, kateni, charniri, limili, skali, pezaji, e feraji forjetita de omna sorti. Sekretaji quin kelki dezirus explorar genitesis e celesis en la monti de leda shifoni, amasi de graso putranta, e sepulti de osti. Sidante inter la vari per qua il komercis, apud furnelo ek briki antiqua qua brulas ligno-karbono, esis la grize harizita fripono,

evante preske sepadek yari, qua skrenis su del kolda aero extera per desneta kurteno ek diversa shifoni; ed il fumis per pipo en la luxo di kalma retreto.

Scrooge e la Fantomo eniris a ta homulo lor ke homino portante fasko pezoza enreptis. Ma el apene enirabis, kande altra homino, simile charjita, anke eniris; ed homulo portante nigra vesti senkolorigita proxime sequis el, ed esis tam surprizita vidar eli, kam eli esabis surprizita rikonocar l'unu l'altru. Pos kurta tempo de vakua astoneso, quan l'oldulo havanta pipo partoprenis, omna tri rideskis.

'Lasez la domlaboristino esar unesma!' kriis la damo qua unesme enirabis. 'Lasez la lavistino esar duesma; e lasez la funeristo esar triesma. Regardez, old Joe, yen bona chanco! Ni omna tri hike renkontras sen intencir lo!'

'Vi ne povus renkontrar en plu bona loko,' dicis old Joe, e tiris la pipo de sua boko. 'Venez aden la salono. Vu esis bone aceptita longe ante nun, vu savas, e l'altra du ne es nekonocata hike. Vartez til ke me klozos la pordo dil butiko. Ha! Quale ol stridas! Ne es tala rustoza kozo en la butiko quala olua propra charniri, me kredas; e me es certa, ke ne esas tala olda osti hike, quala le mea. Ha, ha! Ni omna es apta a nia mestieri, ni omna bone konkordas. Venez aden la salono.'

La salono esis spaco dop la shifon-skreno. L'oldulo amasigis la fairo per grado-vergo antiqua, e pos emundir la lampo fumanta (nam esis nokto) per la pip-tubo, itere pozis ol aden sua boko.

Dume, la homino qua ja parolabis jetis sua fasko adsur la pavimento, ed ostentante sideskis sur skabelo, krucumis la kudi adsur sua genui, ed audacoze e defiante regardis l'altra du.

‘Qua chanco, he! Qua chanco, siorino Dilber?’ dicis la homino. ‘Omnu darfas sorgar su ipsa. *Lu* ya sempre facis lo!’

‘To es ya vera!’ dicis la lavistino. ‘Nulu plu multe.’

‘Nu, do, ne stacez regardegante quale se vu timas, muliero; qua savos? Ni ne rodos trui en la manteli dil altri, ka ne?’

‘Ya no!’ ensemble dicis siorino Dilber e la homulo. ‘Ni esperas, no.’

‘Nu, bone!’ kriis la homino. ‘To suficas. Qua es plu mala pro perdir kelka kozi quale olti? Ne mortintulo, me supozas.’

‘Ya no!’ ridante dicis siorino Dilber.

‘Se lu volis retenar olti pos mortir, mal old skrubo,’ pluse dicis la homino, ‘pro quo lu ne esis natural dum vivar? Se lu esabus, lu havabus ulu por sorgar lu kande Morto frapis lu, vice jacar anhelante sua lasta respiri, sole en solitareso.’

‘To es la maxim vera vorto dicita til nun,’ dicis siorino Dilber. ‘Esas judicio kontre lu.’

‘Me dezirus, ke ol esez kelke plu severa,’ replikis la homino; ‘e ya ol esabus, kredez lo, se me povabis tushir irgo plusa. Apertez ta fasko, old Joe, e savigez da me la valoro di ol. Dicez libere. Me ne timas esar l’unesma, nek timas, ke li videz ol. Ni ya savis, ke ni helpis ni, ante ke ni hike renkontris, me supozas. Ne esas peko. Apertez la fasko, Joe.’

Ma la galanteso dil amiki ne permisis to; e la homulo en senkolorigite nigra vesti, unesme asaltante la brecho, produktis *sua* spoliaji. Ne esis multo. Un o du siglili, krayonuyo, du parament-butoni, e brocho ne tro valoroza, esis omno. Li esis explorita ed evaluita da old Joe, qua markis per kreto la sumi quin il donos po

singla kozo sur la muro, e sumigis olti kande il komprenis, ke esas nulo plusa.

'Yen vua konto,' dicis Joe, 'e me ne ofrus plusa sispence. se on boliigus me pro to. Qua sequas?'

Siorino Dilber sequis. Lit-tuki e toali, kelka vesti, du ekmoda te-kulieri arjenta, sukro-pincego, e kelka boti. Elua konto esis samamaniere skribita sur la muro.

'Me sempre donas tro multo a siorini. Esas febleso di me, e pro to me ruinas me,' dicis old Joe. 'Yen vua konto. Se vu demandus plusa penny, e marchandus, me repentus mea jenerozeso e diminutus ol per du shilingi e duimo.'

'E nun apertez *mea* fasko, Joe,' dicis l'unesma homino.

Joe genupozis por plu facile apertar ol, e desnodiginte multa nodi, ektranis rulajo granda e pezoza ek ula obskura stofo.

'Quon vu nomas ico?' dicis Joe. 'Lit-kurteni!'

'Ha!' replikis la homino, e ridis ed avaninklinis su sur la brakii krucumita. 'Lit-kurteni!'

'Ka vu volas dicar, ke vu forprenis oli, kun la ringi, dum ke lu ibe jacis?' dicis Joe.

'Yes ya,' respondis la homino. 'Pro quo ne?'

'Vu naskis por ganar richeso,' dicis Joe, 'e vu ya facos to.'

'Me ya ne haltus mea manuo, kande me povus ganar irgo per extensar ol, pro egardo por tala homo quala lu esis, me certigas da vu, Joe,' kalme replikis la homino. 'Ne lasez oleo falar adsur ta lana kovrili, Joe.'

'Ka lua kovrili?' questionis Joe.

'Di qua altru, vu supozas?' respondis la homino. 'Lu ne koldeskos sen li, me darfas dicar.'

‘Me esperas, ke lu ne mortis pro kontagio, ka ne?’ dicis old Joe, haltante sua laboro ed adsupre regardante.

‘Ne timez,’ respondis la homino. ‘Me ne tante prizis frequentar lu, ke me restus che lu por tala kozi se lu tale mortis. Ha! vu povas explorar ta kamizo til ke vua okuli doloreskas; ma vu ne trovos truo en ol, nek frotita parto. Ol es la maxim bona quan lu posedis, ed anke tre bona. Li disipabus ol, sen me.’

‘Quon vu volas dicar, disipar ol?’ questionis old Joe.

‘Per vestizar lu per ol por esar enterigita, komprenende,’ ridante respondis la homino. ‘Ulu esis sat fola facir lo, ma me itere desmetis ol. Se kaliko ne es sat bona por tala skopo, ol ne es sat bona por irgo. Ol tante multe konvenas al korpo. Lu ne povus aspektar plu lede kam en olta.’

Scrooge hororigite askoltis ta parolado. Dum ke li sidis avan lia spoliaji en la skarsa lumo donita dal lampo dil oldulo, lu regardis li per abomino e repugno qui ne povus esar plu granda, mem se li esus demoni obcena qui vendas la kadavro ipsa.

‘Ha, ha!’ ridis la sama homino kande old Joe, ektirante sako flanela qua kontenis pekunio, kontis lia diversa sumi adsur la pavimento. ‘Yen lua fino, vi vidas! Lu vivante timigis omnu for su, por profitar ni kande lu mortas! Ha, ha, ha!’

‘Spirito!’ dicis Scrooge, qua trepidis de kapo til pedo. ‘Me komprenas, me komprenas. La kazo di ta mizerozulo povus esar mea propra. Mea vivo nun tendencas tavoye. Klementa Cielo, quo esas?’

Lu terorigite tresayis, nam la ceno chanjesis, e nun il preske tushis lito: lito nuda, sen kurteni, sur qua, sub

lit-tuko ragoza, jacis ulo kovrita qua, quankam muta, anuncis su per linguo hororinda.

La chambro esis tre obskura, tro obskura por esar precize vidita, quankam Scrooge cirkume regardis segun sekreta impulso, anxioza por saveskar quala sorto de chambro ol esas. Pala lumo, acensante en la aero extera, rekte falis adsur la lito; e sur ol, spoliita e privacita, sen vigilanti, sen lakrimifanti, sen afeciono, esis la kadavro di ta viro.

Scrooge regardetis la Fantomo. Olua ferma manuo indikis la kapo. La kovrilo esis tante sensorge pozita, ke la maxim mikra levo di ol, la movo di un fingro di Scrooge, revelus la vizajo. Lu konsideris lo, sentis quante facile esus facar lo, e deziregis facar lo; ma lu esis ne plu kapabla fortirar la velo kam forsendar l'apuda fantomo.

Ho kolda, kolda, rigida, terorinda Morto, hike erektez vua altaro, ed ornizez ol per tala terori quala vu povas komandar; nam ico esas vua domeno! Ma di la kapo amata, veneracata, ed honorizata vu ne povas turnar un haro a vua skopo hororinda, nek igar un traito odiinda. Lo ne esas pro ke la manuo esas pezoza e falas kande liberigita; lo ne esas pro ke la kordio e pulso esas haltigita; ma pro ke la manuo *esis* apertita, jeneroza, e sincera; la kordio *esis* brava, varma, e tenera; e la pulso *esis* pulso di homo. Frapez, Ombro, frapez! E videz lua bonfaci saltar del vunduro por seminar la mondo per vivo nemortiva!

Nula voco enuncis ta vorti en l'oreli di Scrooge, ma lu audis oli dum ke lu regardis la lito. Lu pensis, se ta homo povus nun esar rivivigita, qua esus lua chefa pensaji? Kad avareso, marchando, sucii meskina? Olti portabis lu a rich fino, advere!

Lu jacis en la domo obskura e vakua sen homulo, od homino, o puero, por dicar, ke il esis benigna a me per ico od ito, e pro ta memorajo di un vorto benigna, me esos benigna a lu. Kato skrachis la pordo, e sub la herdo esis la sono di rati rodanta. To quon *li* volis en la morto-chambro, e pro quo li esis tante destranquila e perturbita, Scrooge ne audacis pensar.

'Spirito!' lu dicis, 'ico esas loko timinda. Livante ol, me ne livos olua leciono, kredez me. Ni irez!'

Ankore la Fantomo indikis la kapo per fingro senmova.

'Me komprenas vu,' Scrooge replikis, 'e me facus lo, se posible. Ma me ne havas ta kapableso, Spirito. Me ne havas ta kapableso.'

Itere ol semblis regardar lu.

'Se esas irga homo en l'urbo qua emocas pro la morto di ca viro,' dicis Scrooge tre angorante, 'montrez ta homo a me, Fantomo, me pregas!'

La Fantomo extensis sua robo obskura avan lu dum instanto, quale alo; ed abasante ol, revelis chambro dilumizita, ube esis matro e filii.

El expektis ulu, ed anxioze avide; nam el pazis avane e retroe en la chambro, tresayis pro omna bruiso, regardis ek la fenestro, regardetis la horlojo, vane esforcis laborar per agulo, ed apene toleris la voci dil infanti ludanta.

Tandem la frapeto longe expektita esis audita. El hastis al pordo e renkontris sua spozulo, viro di qua la vizajo esis konsumita da sucio e tristeso, quankam il esis yuna. Ol nun portis mieno remarkinda, sorto de delekto serioza pri qua il shamis, e quan il baraktis represar.

Lu sideskis avan la dineo varmigita por il avan la fairo, e kande el feble demandis qua novaji (ne til pos longa silenco), il semblis konfuzigita quale respondar.

‘Kad esas bona,’ el dicis, ‘o mala?’—por helpar il.

‘Mala,’ il respondis.

‘Ka ni esas tote ruinita?’

‘No. Ankore esas espero, Caroline.’

‘Se lu dessevereskus,’ el astonate dicis, ‘ya esus! Nulo esas senespera, se tala miraklo eventus.’

‘Lu ne povas dessevereskar,’ dicis elua spozulo. ‘Lu esas mortinta.’

El esis persono milda e pacienta, se la vizajo vere aspektas; ma el esis gratitudoza til la anmo pro audar lo, ed el lon dicis, la manui kunpresita. El quik pregis pardono, e regretis; ma l’unesma esis l’emoco dil kordio.

‘To quon la mi-ebria damo, pri qua me dicis lastanokte, dicis a me, kande me probis vizitar lu por obtenar ajorno til un semano, e quon me supozis esar pura exkuzo por evitar me, esas ya tote vera. Lu tatempe ne nur esis tre malada, ma mortanta.’

‘A qua nia debo esos transdonita?’

‘Me ne savas. Ma ante ta tempo, ni esos pronta kun la pekunio; e mem se no, esus ya desfortuno trovar kreditero tante senkompata en la sucedanto. Ni darfas bonhumore dormar canokte, Caroline!’

Yes. Quankam li esforcis moligar ol, li esis plu bonhumora. La vizaji dil infanti, tacigita, e proxime kunveninta por audar to quon li tante kelke komprenas, plu multe brilis; e to esis domo plu felica pro la morto di ta homo! L’unika emoco quan la Fantomo povis montrar a lu, pro ta evento, esis plezuro.

‘Permisez me vidar ula tenereso pro morto,’ dicis Scrooge; ‘o ta chambro obskura, quan ni jus livis, restos sempre avan me.’

La Fantomo duktis lu tra plura stradi familiara a lua pedi; ed irante, Scrooge regardis hike ed ibe por trovar su, ma nulaloke vidis su. Li eniris la domo di kompatinda Bob Cratchit, la domo olime vizitata, e trovis la matro e la filii sidante ye la fairo.

Taceme. Tre taceme. La mikra Cratchit-i bruisoza esis tam senmova kam statui en un angulo, e sidis regardante Peter, qua havis libro avan su. La matro e sua filiini sutis. Ma li esis tre tacema!

‘Ed Il prenis puero, e pozis lu inter li.’

Ube Scrooge audabis ta vorti? Lu ne sonjabis oli. La yunulo evidente laute lektis oli dum ke Scrooge e la Spirito transiris la solio. Pro quo il ne duras?

La matro pozis sua laboro adsur la tablo, e pozis manuo an sua vizajo.

‘La koloro dolorigas mea okuli,’ el dicis.

Ka koloro? Ho, kompatinda Tiny Tim!

‘Li nun es plu bona,’ dicis la spozino di Cratchit. ‘Kandel-lumo febligas li, e me ne volas montrar febl okuli a via patro kande il retrovenos, ne por la mondo. Devas esar preske ilua tempo.’

‘Kelke pasinte,’ Peter respondis, e klozis sua libro. ‘Ma me opinionas, ke il marchas kelke plu lente kam kustumale dum ta recenta vesperi, matro.’

Li itere esis tre tacema. Tandem el dicis, e per voco ferma e gaya qua nur unfoye faliis:

‘Me vidis il marchar kun—me vidis il marchar kun Tiny Tim sur sua shultro, ya tre rapide.’

‘Ed anke me,’ kriis Peter. ‘Ofte.’

‘Ed anke me,’ klamis altru. Omnu ya vidabis to.

‘Ma lu esis tre lejer por portar,’ el pluse dicis, absorbita da sua laboro, ‘e lua patro tante multe amis lu, ke to esis nula jeno—nula jeno. E yen, via patro es ye la pordo!’

El ekhastis por renkontrar il; e mikra Bob en sua kolsharpo—il bezonis ol, kompatindulo—eniris. Ilua teo esis preparata an la herdo, e li omna esforcis esar l’unesma servar il. Lore la du yuna Cratchit-i sideskis sur ilua genui e singla puereto pozis vangeto an ilua vizajo quaze dicar, ‘Ne suciez, patro. Ne chagrenez!’

Bob esis tre gaya kun li, ed agreable parolis a la tota familio. Il regardis la suturi sur la tablo e laudis la laboremeso e rapideso di siorino Cratchit e la puerini. Eli kompletigos omno longe ante sundio, il dicis.

‘Sundio! Ka tu hodie adibe iris, Robert?’ dicis ilua spozino.

‘Yes, mea karino,’ respondis Bob. ‘Me deziras, ke tu povus irir. Esabus bona por tu, vidar quante verda ta loko esas. Ma tu freque vidor ol. Me promisis a lu, ke me adibe promenos sundie. Mea mikra, mikra filio!’ kriis Bob. ‘Mea filieto!’

Il instante ploreskis. Il ne povis preventar su. Se il povabus preventar su, il e la filio esabus plu distanta l’unu del altru kam li forsan esas.

Il livis la chambro, ed acensis l’eskalero a la supra chambro, qua esis gaye lumizita ed ornita por Kristonasko. Esis sidilo pozita proxime al puereto, e marki, ke ulu recente asistabis. Kompatinda Bob sideskis, e pos ke il kelke pensis e kalmigis su, il kisis la vizajeto. Il rezignesis pri to quo eventabis, ed esante itere tre felica, decensis.

Li proximeskis al fairo, e konversis; la puerini e matro ankore laboris. Bob informis li pri

l'extraordinara benigneso dil nevulo di Scrooge, quan il olime rekontrabis apene unfoye, e qua, rekontrante il tadie en la strado, e vidante, ke il aspektis kelke—'nur kelke depresita, vi savas,' dicis Bob, inquestabis pri to quo eventas por afliktar il. 'Ye to,' dicis Bob, 'nam il esas la maxim agreabla parolanto quan vi povus audar, me dicis ol ad il. "Me totkordie regretas to, sioro Cratchit," il dicis, "e totkordie regretas pro vua bona spozino." Incidente, quale il savas *lo*, me ne savas.'

'Quon savas, mea karulo?'

'Nu, ke tu esas bona spozino,' respondis Bob.

'Omnu savas to!' dicis Peter.

'Tre bone observata, mea filio!' kriis Bob. 'Me esperas, ke omnu ya savas. "Totkordie regretas," il dicis, "pro vua bona spozino. Se me povas servar vi irgamaniere," il dicis, e donis sua vizit-karto a me, "yen mea lojeyo. Bonvole venez a me." Nu, ne esis,' kriis Bob, 'pro irga helpo quon il povus facar por ni, ma plue pro lua benigna maniero, ke to esis tre delektanta. Advere semblis, quale se il konocabis nia Tiny Tim, ed emoceskis kun ni.'

'Me es certa, ke il es bon anmo!' dicis siorino Cratchit.

'Tu esus plu certa, mea karino,' replikis Bob, 'se tu vidus e parolus kun il. Me tote ne surprizesus, remarkez me, se il trovus plu bona employo por Peter.'

'Nur audez lo, Peter,' dicis siorino Cratchit.

'E lore,' kriis un del filiini, 'Peter kurtezos ulu, e facos sua propra hemo.'

'Forirez tu!' ridetante replikis Peter.

'To esas tam probabla kam neprobabla,' dicis Bob, 'balde; ma sat multa tempo restas por to, mea karulo. Ma irgamaniere ed irgekande ni separos ni, me es

certa, ke nulu de ni oblivios kompatinda Tiny Tim—ka ne?—o ta unesma separo inter ni.'

'Nulatempe, patro!' li omna kriis.

'E me savas,' dicis Bob, 'me savas, mea kari, kande ni rimemoros quante pacienta e quante milda lu esis, quankam lu esis mikra, mikra puero, ni ne facile disputachos inter ni, e tale oblivios kompatinda Tiny Tim.'

'No, nulatempe, patro!' li omna itere kriis.

'Me es tre felica,' dicis mikra Bob, 'me es tre felica!'

Siorino Cratchit kisis il, ilua filiini kisis il, la du yuna Cratchit-i kisis il, e Peter ed il presis la manui. Spirito di Tiny Tim, tua esenco infantal esis de Deo!

'Spirito,' dicis Scrooge, 'ulo informas me, ke la tempo por nia separo proximeskas. Me savas lo, ma ne savas quale. Dicez a me, qua esis ta homo quan ni vidis mortinta?'

La Fantomo di Kristonasko Venonta portis lu quale antee—quankam en altra tempo, lu opinionis: ya, semblis esar nula ordino en ta recenta vizioni, ecepte ke li esas futura—aden la frequenteyi di aferisti, ma ne montris lu a lu. Fakte, la Fantomo haltis por nulo, ma rekte avaniris, quale se por la skopo nun dezirata, til ke Scrooge pregis ol vartar dum instanto.

'Ta korto,' dicis Scrooge, 'tra qua ni nun hastas, esas ube mea kontoro esas, ed esis dum multa yari. Me vidas l'edifico. Permisez me vidar to quo me esos dum dii venonta!'

La Spirito haltis; la manuo indikis altraloke.

'L'edifico esas ibe,' Scrooge kriis. 'Pro quo vu fore indikas?'

La fingro ne-exaucema ne chanjesis.

Scrooge hastis al fenestro di sua kontoro e traregardis. Ol esis ankore kontoro, ma ne la lua. La mobli ne esis sama, e la figuro en la sidilo ne esis lu. La Fantomo ankore indikis.

Lu itere venis ad ol, e kurioza pro quo ed adube lu forirabis, akompanis ol til ke li venis a fera pordego. Lu pauzis por cirkumregardar ante enirar.

Tombeyo. Do hike la mizerozulo, la nomo di qua lu nun saveskos, jacas sub la sulo. To esis loko digna por lu. Murigita da domi; kovrita per herbi ed herbachi, la kreskajo dil morto di vejetantaro, ne olua vivo; strangulata per tro multa enterigo; obeza per apetito repleta. Digna loko por lu!

La Spirito stacis inter la tombi, ed adinfre indikis Un de li. Lu tremante avancis vers ol. La Fantomo esis precize quale ol esabis, ma lu timis, ke lu vidas nova signifiko en ta formo solena.

'Ante ke me proximeskas a ta tombo-petro quan vu indikas,' dicis Scrooge, 'respondizez un questiono. Kad olti esas l'ombri di to quo mustos esar, o kad olti esas nur l'ombri di to quo nur forsan esos?'

Ankore la Fantomo adinfre indikis la tombo apud qua ol stacis.

'L'agi di homi prefigurizas certena fini, a qui, se on perseverus, li ya duktos,' dicis Scrooge. 'Ma se on abandonus ta agi, la fini chanjesus. Dicez, ke es tale kun to quon vu montras a me!'

La Spirito esis tam nemovebla kam sempre.

Scrooge reptis vers ol, tremante reptis; e sequante la fingro, lektis sur la tombo-petro dil tombo neglijita sua propra nomo: EBENEZER SCROOGE.

'Ka *me* esas to homo qua jacis sur la lito?' lu kriis, sur sua genui.

La fingro indikis del tombo a lu ed itere al tombo.

'No, Spirito! Ho no, no!'

La fingro restis.

'Spirito!' lu kriis, forte tenante olua robo, 'audez me! Me ne esas tala homo quala me esis! Me ne esos tala homo quala me esabus sen ta interveno. Pro quo montrar to a me, se me esas ultre espero!'

Unesmafoye la manuo semblis tremar.

'Bona Spirito,' lu duris, e falis avan ol adsur la sulo. 'Vua naturo intervenas por me, e kompatas me. Certigez da me, ke me ankore povas chanjar ta ombri quin vu montris, per vivo chanjita!'

La benigna manuo tremis.

'Me honorizos Kristonasko en mea kordio, ed esforcos tenar ol dum la tota yaro. Me vivos en la Pasinto, la Nuno, e la Futuro. La spiriti di omna tri laboros en me. Me ne exkluzos la lecioni quin li docis. Ho, dicez, ke me povas efacar la skriburo de ta petro!'

Agoniante, lu sizis la manuo fantomal. Ol esforcis liberigar su, ma lu esis forta pregante, e detenis ol. La Spirito, plu forta, forpulsis lu.

Levante la manui por un lasta prego por reversar sua fato, lu vidis chanjo en la kapuco e robo dil Fantomo. Ol deskreskis, krulis, e diminutesis aden lit-kolono.

EBENEZER
SCROOGE

STANCO KIN

La Fino

Yen! E la lit-kolono esis ilua propra. La lito esis ilua propra, la chambro esis ilua propra. Maxim bone e maxim felice, la Tempo avan il esis lua propra, per qua kompensar!

‘Me vivos en la Pasinto, la Nuno, e la Futuro!’ Scrooge repetis, e klimis ek la lito. ‘La Spiriti di omna Tri laboros en me. Ho Iakob Marley! Cielo e Kristonasko esez laudita pro ico! Me dicas lo sur mea genui, old Iakob, sur mea genui!’

Il tante vibris e tante brilis per bona intenco, ke ilua febla voco apene respondizis ad ilua sumno. Il violentoze singlutabis dum plendar al Spirito, ed ilua vizajo esis humidigita per lakrimi.

‘Oli ne esas fortranita,’ kriis Scrooge, ed embracis un del lit-kurteni, ‘oli ne esas fortranita kun la ringi. Oli esas hike: me esas hike: l’ombri di to quo povus esar nun esez desaparigita. Oli esez. Me savos lo!’

Ilua manui dume esis okupata per ilua vesti: reversis oli, metante oli renversita, lacerante oli, perdante oli, tirante oli ad omna sorto de extravago.

'Me ne savas quon facar!' kriis Scrooge, e ridis e ploris per la sama respiro, ed igis su simila a Laocoön per sua kalzeti. 'Me es tam lejera kam plumo, me es tam felica kam anjelo, me es tam gaya kam skolano. Me es tam frivola kam ebriulo. Felica Kristonasko ad omnu! E Felica Nov-yaro al tota mondo! Hola! Hup! Hola!'

Il friskabis aden la salono e nun stacis ibe: tote anhelante.

'Yen, la poto en qua esis la gruelo!' kriis Scrooge, itere friskante cirkum la herdo. 'Yen, la pordo, per qua la Fantomo di Iakob Marley eniris! Yen, l'angulo ube sidis la Fantomo di Kristonasko Nuna! Yen, la fenestro de qua me vidis la fantomi vaganta! Omno es hike, omno es vera, omno eventis. Ha, ha, ha!'

Nu, por homo nekustuminta dum tante multa yari, ol esis rido splendida, rido tre glorioza. La patro di longa, longa lineo de ridi brilanta!

'Me ne savas, qua dio dil monato hodie esas!' dicis Scrooge. 'Me ne savas, quante longe me esis kun la Spiriti. Me savas nulo. Me esas advera infanto. Ne importas. Me ne sucias. Me preferas esar infanto. Hola! Hup! Hola!'

Il haltigesis en sua extazo per la kirki sonanta la maxim robusta klosharo-sonado quan il audabis dum sua vivo. Krak, krik, don, din, klosh. Klosh, din, don, krik, krak! Ho, glorioza, glorioza!

Il kuris al fenestro ed apertis ol ed ekpozis sua kapo. Nula nubo, nula nebuleto; klara, brilanta, gaya, incitanta, kolda; koldeso facante muziko por la danso di sango; orea sunlumo, cielo cielal; aero dolca e fresha; gaya kloshi. Ho, glorioza. Glorioza!

‘Qua dio esas?’ kriis Scrooge, adinfre vokante a puerulo portanta vesti sundial, qua forsan tardeskas por cirkumregardar.

‘KA?’ replikis la puerulo per sua tota astoneso.

‘Qua dio esas, mea bonulo?’ dicis Scrooge.

‘Qua dio!’ respondis la puerulo. ‘Nu, KRISTONASKO-DIO.’

‘Es Kristonasko-dio!’ dicis Scrooge a su. ‘Me ne faliis. La Spiriti facis omno dum un nokto. Li povas facar irgo volita. Komprenende. Komprenende. He, mea bonulo!’

‘He!’ replikis la puerulo.

‘Ka tu konocas la Pultristo en la strado dop la nexta, ye la strad-angulo?’ Scrooge questionis.

‘Me esperez, yes,’ respondis la puerulo.

‘Puero inteligenta!’ dicis Scrooge. ‘Puero remarkinda! Ka tu savas, ka li ja vendis la premio-dindo qua pendis ibe? Ne la mikra premio-dindo: ka la granda?’

‘Quo, olta tam granda kam me?’ replikis la puerulo.

‘Quante charmanta puerulo!’ dicis Scrooge. ‘Esas plezuro konversar kun lu. Yes, mea galantulo!’

‘Ol ankore pendas ibe,’ respondis la puerulo.

‘Ka yes?’ dicis Scrooge. ‘Irez e komprez ol.’

‘Nu-KOR!’ klamis la puerulo.

‘No, no,’ dicis Scrooge, ‘me es serioza. Irez e komprez ol, e dicez, ke li portez ol adhike, por ke me donez a li l’adreso adube portar ol. Se tu retrovenas kun la viro, me donos shilingo a tu. Se tu retrovenas kun lu ante kin minuti, me donos a tu du shilingi e duimo!’

La puerulo forkuris quale pafita. On bezonus ferma manuo ye revolvero por pafar tante rapide.

‘Me sendos ol a Bob Cratchit!’ susuris Scrooge, e fricionis sua manui e rideskis. ‘Il ne savos, qua sendis ol. Ol esas duople tam granda kam Tiny Tim. Joe Miller

nulatempe facis tala jokajo quala esas sendar ol a Bob Cratchit!'

La manuo qua skribis l'adreso ne esis ferma, ma il ya skribis ol, ulamaniere, e decensis l'eskalero por apertar la strad-pordo, pronta por la veno dil servisto dil pultristo. Stacante ibe, vartante, il remarkis la pord-martelo.

'Me amos ol, tam longe kam me vivos!' kriis Scrooge, e karezis ol. 'Me apene regardis ol ante nun. Quante honesta mieno! Ol esas marveloza pord-martelo!—Yen, la dindo. Hola! Hup! Quale vu standas? Felica Kristonasko!'

Ol *esis* dindo! Ol nulatempe esabus kapabla stacar sur sua propra gambi, ta ucelo. Ol kurte ruptabus oli pos minuto, quale peci de siglo-vaxo.

'Ma esas neposibla portar to a Camden-urbo,' dicis Scrooge. 'Tu havez kabrioleto.'

La gutur-rido kun qua il dicis lo, e la gutur-rido kun qua il pagis por la dindo, e la gutur-rido kun qua il pagis por la kabrioleto, e la gutur-rido kun qua il rekompensis la puerulo, esis superesita nur per la gutur-rido kun qua il anhelante sideskis en sua sidilo, e gutur-ridis til ke il ploreskis.

Razar su ne esis tasko facila, nam ilua manuo duris multe tremar; e razar bezonas atenco, mem se on ne dansas dum facar ol. Ma se il fortranchabus la pinto di sua nazo, il pozabus gum-tafto adsur ol, ed esabus satisfacata.

Il vestizis su 'per sua maxim bona,' e tandem iris aden la stradi. Tatempe la homi ekveneskas, quale il vidabis kun la Fantomo di Kristonasko Nuna; e marchante, la manui dop su, Scrooge regardis omnu kun rideto joyoza. Il aspektis tante nerezisteble

agreabla, unvorte, ke tri o quar homi bonhumore dicis, ‘Bona matino, sioro! Felica Kristonasko a vu!’ E Scrooge ofte pose dicis, ke de omna gaya soni audita dum sua vivo, olti esis la maxim gaya en l’oreli.

Il ne fore irabis, kande il vidis venante vers il la jentilulo qua hiere enirabis la kontoro e dicabis, ‘Scrooge & Marley, me supozas?’ Pensar quale ta olda jentilulo renkontrante regardos il doloriġis ilua kordio; ma il rikonocis l’avana voyo, ed iris segun ol.

‘Mea kara sioro,’ dicis Scrooge, rapideskante e presante l’amba manui dil olda jentilulo. ‘Quale vu standas? Me esperas, ke vu hiere sucesis. To esis tre benigna. Felica Kristonasko a vu, sioro!’

‘Ka sioro Scrooge?’

‘Yes,’ dicis Scrooge. ‘To es mea nomo, e me timas, ke ol ne es agreabla a vu. Permisez me pregar vua pardono. E bonvole esez tante bona por—’ nun Scrooge susuris aden lua orelo.

‘Deo benedikez me,’ kriis la jentilulo, quaze anhelante. ‘Mea kara sioro Scrooge, ka vu es serioza?’

‘Bonvole,’ dicis Scrooge. ‘Ne min per un farthing. Granda nombro de pagi faliita es inkluzita en to, me certigas da vu. Ka vu facos to por me?’

‘Mea kara sioro,’ dicis l’altru, e presis ilua manuo. ‘Me ne savas quon dicar pro tala jenero—’

‘Dicez nulo, me pregas,’ replikis Scrooge. ‘Venez vizitar me. Ka vu venos vizitar me?’

‘Yes ya!’ kriis l’olda jentilulo. E lu evidente intencis facar lo.

‘Danko,’ dicis Scrooge. ‘Me obligesas a vu. Me dankas vu kinadekfoye. Esez benedikita!’

Il iris al kirko, e promenis en la stradi, e spektis la homi hastar avane e retroe, e karezis la kapi di pueri, e

questionis mendikanti, ed adinfre regardis aden la koqueyi di domi, ed adsupre al fenestri; e trovis, ke omno donas plezuro ad il. Il nulatempe revabis ke promeno—ke irgo—povus donar tante multa feliceso. Posdimeze, il turnis su vers la lojeyo di sua nevulo.

Il dekedufoye preterpasis la pordo ante ke il kurajeskis adirar e frapetar. Ma il kuris, e sucesis:

'Ka tua mastro esas heme, mea karo?' dicis Scrooge al servistino. Bona yunino! Tre bona.

'Yes, sioro.'

'Ube lu esas, mea karino?' dicis Scrooge.

'Lu esas en la manjo-chambro, sioro, kun la mastrino. Me duktos vu adsupre, se vu volas.'

'Danko. Il konocas me,' dicis Scrooge, la manuo ja sur la pord-butono dil manjo-chambro. 'Me eniros, mea karino.'

Il dolce turnis ol, ed oblique enpozis sua vizajo cirkum la pordo. Li regardis la tablo (qua esis grande charjita); nam ta yuna dom-mastri sempre esas nervoza pri tala kozi, e volas, ke omno esez perfekta.

'Fred!' dicis Scrooge.

Per elua kara kordio, quale tresayis ilua bo-nevino! Scrooge obliviabis, tainstante, quale el sidabis en angulo kun pedo-tabureto, od il nule agabus tale.

'Mea anmo benedikesez!' kriis Fred, 'qua esas?'

'Esas me. Tua onklo Scrooge. Me venas por dinear. Ka tu permisas me enirar, Fred?'

Permisar il enirar! Esas mizerikordio, ke li ne forsukusis ilua brakio. Ante kin minuti, il esis che su. Nulo povus esir plu totkordia. Ilua nevino tote same aspektis. Anke Topper kande *il* arivis. Anke la graseta fratino, kande *el* arivis. Anke omnu kande *li* venis.

Bonega partio, bonega ludi, bonega unanimeso, bo-nega feliceso!

Ma il esis frue en la kontoro ye la sequanta jorno. Ho, il esis ya frua. Se il nur esez unesme ibe, por kaptar Bob Cratchit tarde arivar! Ton il deziregis.

Ed il sucesis, yes! La horlojo sonis non kloki. Nula Bob. Non kloki e quarimo. Nula Bob. Il esis tarda de tota dek-e-ok minuti. Scrooge sidis kun sua pordo larje apertita, por vidar il enirar la Tanko.

Ilua chapelo esis ja desmetita ante ke il apertis la pordo; anke ilua kolsharpo. Il esis quik sur sua skabelo; laboregis per sua plumo, quale se por rajuntar non kloki.

'Yen!' grunis Scrooge, per sua voco kustumal, tam bone kam il povis fingar. 'Quon vu intencas, per arivar ye ta tempo?'

'Me tre regretas, sioro,' dicis Bob. 'Me *ya* tardesas.'

'Ka yes?' dicis Scrooge. 'Yes. Me opinionas, ke vu tardesas. Venez adhike, sioro, bonvole.'

'Esas nur unfoye dum la yaro, sioro,' pledis Bob, venante del Tanko. 'Ol ne repetesos. Me kelke gayeskis hiere, sioro.'

'Nun me dicos ico, mea amiko,' dicis Scrooge, 'me ne plus toleros tala agi. E do,' il duris, saltante de sua skabelo e facante tala kudpulso aden la jileto di Bob, ke Bob retroe shancelis aden la Tanko: 'e do me mustas plugrandigar vua salario!'

Bob tremis, e kelke proximeskis a sua linealo. Il havis ideo instantal, ke il devas abatar Scrooge per ol; tenar il; e vokar a la homi en la korto por helpo e koakto-kamizolo.

'Felica Kristonasko, Bob!' dicis Scrooge, tante sincere, ke on ne povus erorar, e frapis il an la dorso. 'Plu gaya

Kristonasko, Bob, mea bonulo, kam me donis a vu dum multa yari! Me plugrandigos vua salario, ed esforcos helpar vua familio laborema, e ni diskutos vua aferi caposdimeze, per bolo Kristonaskal de vino spicizita, Bob! Alimentez la fairi, e komprez nova karbon-sitelo, ante ke vu puntizas plusa "i", Bob Cratchit!'

Scrooge esis plu bona kam il promisabis. Il facis omno, ed infinite plu multe; e por Tiny Tim, qua NE mortis, il esis duesma patro. Il divenis tam bona amiko, tam bona patrono, e tam bona homo, kam esis konocita en la bona urbo, od en irga altra bona urbo, od urbeto, o distrikto, en la bona mondo. Uli ridis vidar la chanjo en il, ma il lasis li ridar, e poke atencis li; nam il esis sat saja por savar, ke nulo eventas sur ta globo, por lo bona, sen ke uli ridas ye la komenco; e savante, ke tala homi esas omnakaze blinda, il opinionis, ke li plu bone rugizez lia okuli per rideti, kam subisar to pro maladeso min bela. Ilua propra kordio ridis: e to tote satisfacis il.

Il ne plus interrelatis kun Spiriti, ma vivis segun la Principo di Tota Absteno por sempre; ed on sempre dicis pri il, ke il savas quale bone celebrar Kristonasko, se irgu vivanta havas ta savo. Utinam lo esez vere dicita pri ni, ed omnu! E do, quale dicis Tiny Tim, Deo benedikez ni, omnu!

J. Leech fn
Landon Sc.

LINGUO INTERNACIONA
Ido
UNIVERSALA